

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Henr. Harpii Theologi Ervditiss. Ordinis
Minorvm, Ac Rervm Divinarvm Contemplatoris eximij.
Theologiæ Mysticæ Libri Tres**

Henricus <Herpius>

Coloniæ, 1611

Pars Qvinta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37362

do fruiuius est; & modi nescius, eò quòd infinita vastitas deitatis ad eò caliginosa est, & expers modi, quòd omnem modum, & opus omne diuinum cum personarum proprietatibus opulento complexu essentialis vnitatis comprehendit, diuinam fruitionem in abyssò innominatæ diuinitatis generas. Et in hoc gradu celebratur fruiuius quidam excessus, ac in ipsam essentia simplicitatem diffuens ingressus. In quam velut innominatâ abyssum deitatis vniuersa diuina nomina, & modi quilibet, cunctaq; viae rationes in speculo diuinæ veritatis relucens, tanquam in omnium nominum, modorum ac rationum voraginem absorbentur. Quia nimirum in hac inuestigabili diuinæ simplicitatis abyssò, beatitudine fruitionis omnia complectuntur. Personas enim, & vniuersa in Deo vitæta cedere hîc oportet, cum non sit hîc aliud, quàm aterna quies in amplexu fruiuiuo amorosissimæ absorptionis, quam omnes contemplatiui spiritus super omnia feliciter elegerunt. Quam & nos, & in præsentî pragustare, & in futuro possidere faciat Iesus Christus, Sapientia Patris, Deus de Deo, lumè de lumine, qui cum eodem Patre, & Spiritu Sancto super omnia sit benedictus in sæcula. Amen.

D. HENRICI HARPHII

THEOLOGIAE MYSTICAE,
LIBRI III.

PARS QVINTA.

Amoris diuini nouem gradus
in se complectens.*Amoris gradus primus dicitur Amor incomparabilis.*
Cap. XXXI.

Math. 23.

AMICE ascende superius. Lucæ decimoquarto. Quæritur: Vtrum charitas infunditur secundum quantitatem naturalium, præsertim cum dicitur apud Matthæum: *Dedit vnique secundum propriam virtutem.* Sed charitatem nulla virtus præcedit, nisi virtus naturalis: & ideo videtur, quòd secundum capacitatem virtutis naturalis infunditur homini charitas, sicut:

Et ut etiam Angelis charitas, & alia dona gratuita data sunt secundum capacitate naturalem, ut tangit Magister Sentent. lib. 2. Ad hoc breuiter respondetur, quod vniuersaliusque quantitas dependet à propria causa rei, quia vniuersalius causa maiorè effectum producit. Charitas autem cum excedat proportionem humanæ naturæ non dependet ex aliqua naturali virtute, sed ex sola gratia Spiritus Sancti eam infundentis. Et ideo quantitas eius non dependet ex conditione naturæ, vel ex capacitate naturalis virtutis, sed solum ex voluntate Spiritus, prout vult sua dona tribuentis. Et licet dat *unicuique secundum propriam virtutem*, id est, secundum dispositionem, præparationem, & conatum gratiâ ipsam recipienti, hanc tamen dispositionem, vel conatum Spiritus Sanctus præuenit, mentem mouens plus, vel minus, secundum suam voluntatē. Angelus verò cum sit naturæ intellectualis, & secundum suam conditionem ei competat, quod totaliter feratur in omne id, in quod fertur, ideo in superioribus Angelis fuit maior conatus, tam ad bonum in perseverantibus, quam ad malum in cadentibus. Hinc est, quod superiores Angeli persistentes, facti sunt meliores inferioribus, & cadentes peiores. Sed homo naturæ rationalis est, cui competit esse, quandoque in potentia, & quandoque in actu: & ideo non oportet, quod feratur totaliter in id, in quod fertur. Sed eius qui habet meliora naturalia, potest esse minor conatus, & è conuerso. Ex quo sequitur, quod charitas vig

Angeli
charitas.

Viatores
cur dicamur.

1. Cor. 12.

Lucæ 14.

semper augeri potest. Ex hoc enim viatores dicimur, quod in Deum per charitatē, mētis affectibus tendimus, qui est vltimus finis nostræ beatitudinis. Per ipsam enim mens peruenit ad Deum, & vnitur eidem. Hinc etiā Apostolus ipsam charitatē viam nominat, dicens: *Adhuc autē excellentiorem viam vobis demonstro*. Et ideo non immeritò Christus ait his, quos sibi charissimos efficere desiderat: *Amice ascende superius*.

Pedes ani-
mæ qui.

1. sal. 123.

Pro quo sciendum, quod, secundum Augustinum, pes animæ amor est, & amore mouetur anima, velut ad locum quo tendit, scilicet ad dilectionem bonam, vel malam. Quare peccator etiam à Deo longè abiisse dicitur, non quidem loco, sed dissimilitudine, scilicet mala vita, malis moribus: quia quisque amando Deum, accedit ad Deum; & amando iniquitatem, recedit à Deo: nusquam pedes mouet, & tamen recedit, & accedit. *Beatus igitur cum est auxilium ab te Domine*. Hic enim *ascensiones per gradus amoris, in corde suo disposuit in valle lachrymarum*. Vnde ad nostram instructionem nouem gradus scalam amoris distinguere curabimus, quos fidelis Christi seruus

Ppppp 2 conscra-

Ignis ut
purget.

Amor in-
compara-
bilis.

Matth. 10.

conscendere non omittat, ut post horum felicem ascensum, tanquam
verus amicus Dei, regni illius particeps esse valeat. Et hos quidem
gradus, ad maiorem evidentiam, nouem proprietatibus ignis asimi-
lare placuit, eò quòd amor Dei *ignis consumens est*, non naturam, sed
omnem dissimilitudinem. Ignis igitur primò naturam habet purga-
tiam, qua scilicet metallorum consumit rubiginem. Agendo namque
in sublimitatem metalli, tandem ipsam calore dissoluit, & separat si
quid rubiginis inuenit, idque consumit. Quòd si metallum omnino
pulum est, violentia quidem caloris dissoluitur, sed non consumitur.
Aurum enim perfectè iam depuratum, quamuis per calorem dissolu-
atur, non tamen in suo pondere minoratur. Et hæc proprietas ignis
amorem nobis representat, qui dicitur incomparabilis, sine quo scili-
cet nulla pœnitentia peccati rubiginè consumere potest. Est autem in-
fimus amoris gradus, communis omnibus electis, tantæque virtutis,
quòd omne peccatum mortale ab anima depellit, quia Deum super
omnia diligit. Alio qui, ut dicitur apud Matthæum: *Qui diligit patrem
aut matrem plus quam me, non est me dignus. Et qui diligit filium
aut sororalem plus quam me, non est me dignus. Et qui non tollit crucem
suam, & sequitur me, non est me dignus.* Ad hunc autem amorem am-
plectendum inducit nos Anselmus, dicens: Quòd creatura rationalis
nihil diligere debet, nisi summam essentiam, & alia propter istam.

Cuius ratio est: Quia illud, in quo summa reperitur diligibilitas,
summè diligi debet: sed hoc est in solo Deo, quare meritò summè
diligendus est. Porro, secundum Gregorium, Ille verè Deum amat,
cuius mentem prava delectatio ex consensu non superat. Nam tan-
tò quis ab amore superno disungitur, quanto inferius delectatur.
Oportet enim quòd ille mundi huius amorem postponat, qui di-
lectione Dei repleri desiderat. Hinc etiam dicit Hugo, quòd tunc quis
liberè se spiritualibus per amorem conglutinat, cum de terrenis af-
fectibus nihil superest, quod eius mentem in aliena desideria conuer-
tat. Itaque tempus scindendi est, ut prius homo mentem à desiderijs
terrenis auellat: postea tempus consuendi, ut animo per amorem
spiritualem aternis bonis adharere incipiat. Sic quippe consuun-
tur humana, & diuina in vnum, ut quæ duo fuerant per naturam,
vnum fiant per gratiam. Compunctio liquidem acus est, & dilectio fi-
lum: acus viam facit, & perforat vtrunque, ut filum vtrunque conti-
neat. Hæc ille.

Scien-

Sciendum tamen, quod hic gradus amoris non est de facile discernibilis ab amore naturali, mercenario, vel acquisito. Et ideo vocatur hic amor occultus, eo quod in effectibus suis aperte non sentitur. Dicit autem Apostolus, *Christum habitare per fidem in cordibus nostris*. Fides verò Catholica hæc est, quod qui conscientie puritatem conseruauerit, & mortalia non commiserit, licet in magnis se nondum exercitauerit, tamen in eius corde credimus esse Deum. Sed in his, qui prædictum amorem adepti sunt, iuxta verbum Psalmistæ, *vestigia tua Domine non cognoscuntur*. Quia talis amor adhuc impotens est ad ardua perficienda, & languens circa minima. Ut illum tamen ab alijs discernamus, sciendum est secundum Thomam secunda secundæ quæstione decimo octaua, quod amor mercenarius semper est malus, quia diligit Deum propter temporalia: quod secundum se charitati repugnat, quia temporalia ponit tanquam principale dilectionis, de qualibus dicit Psalmus: *Confitebitur tibi, cum benefeceris ei*, id est, duntaxat in prosperis à te sublimatus. De dilectione proinde, per exercitium acquisita, dicit Bonaventura super primum Sententiarum, distinctione decima septima: Quod charitas, quæ facit hominem gratum Deo, & Deum gratum homini, non est certitudinaliter cognoscibilis propter quatuor causas: quarum vna est similitudo illius charitatis ad dilectionem acquisitam. Potest enim contingere, aliquem inflamari ad amandum Deum per assuetudinem, qui corruet per aliquod spirituale peccatum, & tamen per dilectionem acquisitam semper afficietur ad Deum: ut patet per beatum Bernardum in libro de amore Dei, vbi de deuotione superbientes reprehendit. Unde ex hac affectione sic inflammante quis se præsumit esse in gratia. Et hic status est periculosissimus. Præterea quadam naturali dilectione diligit humana natura Deum tanquam primum principium, à quo sortitur esse suum. Naturaliter enim mouetur ad amorem summi boni, ut dicit Bernardus in libro de diligendo Deum: Inexcusabilis est omnis infidelis, si non diligit Dominum Deum suum ex toto corde suo, ex tota anima sua, & ex tota virtute sua. Clamat nempe intus ei innata & non ignota rationi iustitia, quod ex toto illum diligere debeat, cui se totum debere non ignorat. Denique, tam similis est talis amor naturalis in actibus exterioribus ipsi charitati, sicut sibi similes sunt vnus capitis duo capilli: intentiones tamen amborum omnium sunt dissimiles. Quia verus amator semper intendit & querit honorem Dei & eius beneplacitum: naturalis

Amor in-
co, parabi-
lis, vt dif-
cernatur a
naturali.
Ephes. 3.

Psal. 76.

Mercenari-
us amor.

Psal. 48.

Amator ve-
rus qd quæ-
rat.

ralis autem amator sibi et proprioque lucro semper intendit in omnibus exercitijs suis & operibus virtuosus. Et ideo, licet in effectibus exterioribus vehemens amator & ardens videatur, nequaquam tamen Deo suo per amorem vnificari potest: quia cum natura recurua sit ad seipsum, omnis homo supernaturali gratuitaque dilectione vacans, ad seipsum in omnibus reflectitur, requiem quarens in rebus externis quia à Deo auersus, & ad se naturali dilectione conuersus, affectat dulcedines & solatia: quorum appetitu mouetur intrinsecus, licet quandoque compunctus ad horam, eadem deslere & detestari videatur, *ad*

Luca 8.

tempus credens, & in tempore tentationis recedens. Et sic amore naturali præponderante, simul in quatuor peccata prolabitur, scilicet in superbiam, cupiditatem, gulositatem, & luxuriam. In qua nimirum

Peccatum
Adæ qua-
druplex.

Adam in Paradiso per ordinem lapsus est: quia mandatum DEI superbiendo contempsit: instinctu cupiditatis, sapientiam concupiuit: motu gulositatis, delectamentum saporis illiciti quæsiuit: & post hæc motu carnis ad libidinem insaniuit. E conuerso verò beata virgo Maria, quæ facta est mater veri amoris, charitate sincerissima ad Deum con-

Mariæ be-
atissimæ per-
fectio.

uersa, Christum concepit profundissima humilitate, quem obtulit Patri, cum vniuersis opprobrijs suæ passionis, beneuolentissima largitate, nec vllius vnquam doni sapore abutebatur tenuissima gulositate, sed omnis eius vita semper fuit purissima castitate redimita. Et hæc omnia prodibant ex radice diuini amoris, qui *non querit que sua sunt*, sed

1. Cor. 13.

quæ IESU CHRISTI. Quamobrem Hugo ad charitatem loquens, ait: O charitas, si scirem quanti valeres, pretium appenderem pro te.

Charitatis
pretium.

Sed fortè excedis angustias meas, nec inuenire potero pretium tuum penes me. Dabo tamen quod habeo, & totum quod habeo. Et cum totum dederò, totum quasi nihil reputabo. Omnes delectationes carnis meæ, omnes iucunditates cordis mei, propter te libenter impendā, vt te solum possidere valeam. Tu sola mihi charior, vtilior & suauior, tu sola iucundior: amplius delectans, abundantius satians, tutius saluans, & feliciter conseruans.

Amoris in-
comparabi-
lis signa
quæ.
Odiū pec-
cati.

Ad cognoscendam igitur charitatis huius euidentiam, sciendum, quòd ad hoc præcipuè tria signa possunt assignari. Primum est, odium peccati. Non enim sufficit peccata deplangere, & de eis dolere (prout dicit sanctus Thomas super quartum librum Sententiarum distincti-
one duodecima) quoniam hoc fieri potest propter aliquod incommodum vel scandalum temporale vel æternum: sed oportet, quòd ad ea
homo

nono etiam verum sentiat odium. Nam sicut amor verus in amari consideratione delectationem parit, sic odium peccati per recordationem veram de ipso parit tristitiam. Porro, ratio huius signi est, quia culpa mortalis & charitas opponuntur, & ideo in eadem voluntate persistere non possunt. Vnde Augustinus super Iohannem homilia octava dicit. Quod radix omnium bonorum est charitas, & radix omnium malorum est cupiditas. Et ambo simul stare non possunt, quia nisi una radicitus euulsa fuerit, alia plantari non potest. Ideo ea merito sunt odienda, quae charitati, quae nos Deo coniungit, imò deos efficit, tantopere sunt contraria. De hac charitate dicit Hugo: O charitas, nescio si forte maius sit dicere, te Deum, an Deum te superasse. Quod si maius est Deum esse, etiam hoc libenter & fiducialiter de te dicam, *Deus charitas est*. Nunquid parum est, Deum in se manentem habere? tantum est charitatem possidere. Hoc enim privilegium sola charitas habet, ut Deus dicatur & sit. Non enim dicitur, Deus humilitas est & patientia: quia cum omnis virtus donum Dei sit, nulla praeter charitatem hoc habet, ut non solum donum Dei, sed & Deus dici possit. Reliqua proinde dona gratiarum largitur Deus etiam his, quos reprobat, solam autem charitatem, velut seipsum his tantum quos diligit, in praemium servat. Vnde concludit beatus Bernardus dicens: *Deus charitas est; quid pretiosius? & qui manet in charitate, in Deo manet: quid securius? & Deus in eo: quid iucundius?*

1. Iohan. 4.

Secundum verò signum huius charitatis est, firmum habere propositum cum effectu in futurum cavendi peccata, & eorum occasiones. Quod quidem propositum stabiliri non potest, nisi quis in operibus poenitentiae se exercent. Quae profectò necessaria sunt, non solum ad satisfactionem praeteritorum, sed etiam ad praeservationem futurorum. Huius itaque signi ratio est: Quia tale propositum per amorem naturalem vel dilectionem acquisitam sine adiuvante charitate nequaquam haberi potest. Dicit enim Augustinus in libro Retractionum capite 8. Quod ipsa voluntas, nisi per gratiam liberetur à servitute diaboli, qua facta est serva peccati, & per gratiam ordinetur, rectè pieque per se vivere, diu à peccatis mortalibus abstinere non potest. Licet enim propter ingenitam libertatem quodlibet mortale vitare possit, propter infirmitatem tamen carnis omnia diu vitare non potest, quin in aliquod eorum incidat. Praecipuum autè, quod nos à mortali peccato retrahere debet, est excellentissima nobilitas

Propositum
cavendi
omne pec-
catum.Peccatum
mortale
quidnam
vitare sa-
ciat.

Deus vt si
sponsus
anima.

status gratia. Quia Deus fidelem animam per vinculum charitatis in sponsam Christi, & in templum Spiritus sancti consecrat. Nam anima sancta, diuina charitate dotata, censetur Christi sponsa, per Sacramentum baptismatis eidem copulata. In cuius argumentum ab illo arrham bonam, remissionem scilicet peccatorum, & Spiritus sancti donum accepit. De quo dicit Richardus: Quod verus anima sponsus Deus est: quem nunc veraciter nobis copulamur, quando ei per verum amorem inhaeremus. Imò verò tunc ille nos sibi cōnectit, quando nos quibusdam internis commercijs, ad summum amorem arctius astringit. Unde fit, vt qui prius consueuerat multum formidare, postmodum incipiat ardenter amare. Ad quod etiam Augustinus animam hortatur, dicens: O sponsa sponsum habes, & nescis. Pulcherrimus omnium est, & tamen speciem eius non vidisti. Ille autem te videt, quia nisi te vidisset, non te diligeret. Quid ergo ages? Nunc illum videre non poteris, quia absens est: & ideo non times, nec erubescis illi iniuriam facere, quòd singularem eius amorem contemnis, & amatorì alieno te turpiter prostituis. Noli sic facere; sed si adhuc scire non potes qualis ille scit, qui te diligit, considera saltem arrham, quam tibi dedit: & sic poteris cognoscere, quo affectu illum diligere, quo studio & diligentia illi te debeas conseruare. Magnum enim est quod tibi dedit, sed maius est quod te diligit. Quid tibi dedit, ó anima mea, sponsus tuus? Respice mundum vniuersum, & considera, si in eo sit aliquid quod tibi non seruiat. Omnis natura ad hunc finem cursum suum dirigit, vt obsequijs tuis famuletur, & vtilitati tuae deseruiat. Quis putas hoc instituit? certe Deus. Beneficium igitur accipis, & datorem non agnoscis? O quàm stultum est, amorem tam potentis non concupiscere; & quàm impium, tam multum diligentem non reamare. Dilige ergo illum propter te, & dilige te propter illum. Dilige illum, vt illo fruaris: dilige te, vt ab illo diligaris. Dilige in donis illius, quae tibi data sunt ab illo, ipsum tibi, & te illi: quia haec pura & casta dilectio est, nihil habens sordidum, nihil amarum, nihil tantorium.

Vt quis de
alioñ casu
dolet, &
profectu
gaudet.
Lucæ 15.

Tertium denique signum huius charitatis est, quòd quis de aliorum defectu vel casu contristatur, & de profectu congratulatur, vt impleat mandatum Dominicum, quo dicit: *Congratulamini mihi, quia inueni orem meam quae perierat.* Nimirum cum verorum amicorum est idem velle, & idem nolle. Et ideo dicit Augustinus in epistola quadam: Quod qui

qui non dolet de malis proximi, non est in eo charitas DEI. *Charitas enim non congaudet propria vel aliena iniquitati, sed magis ve-* 1. Cor. 13.
ritati. Quia cum quis peccatum propter se, non propter aliud quod-
 cunque commodum consequendum, vel incommodum precauend-
 um detestatur & odit, in hoc ipso omne peccatum odio habet cum
 Psalmista dicente: *Iniquitatem odio habui, & abominatus sum.* &c. Psalm. 118.
 iterum: *Omniem viam iniquam odio habui.* Unde proprium exercitium
 huius charitatis est, incessabili detestatione & auersione luctari cum
 vitijs & concupiscentijs.

De secundo scalarigradu amoris, qui dicitur Amor semper mobilis.

Cap. XXXII.

Querit Doctor sanctus, secunda secunda, quaestione vigesima-
 quarta: Vtrum in quolibet actu charitatis ipsa charitas semper
 augeatur, praesertim cum Gregorius dicat, quod in via Dei
 stare, est retrocedere: sed nullus, cum mouetur actu charitatis, retro-
 cedit, & ideo merito dicendus est procedere. Quare congruum vide-
 tur, quod in quolibet actu charitatis augmentum recipiat. Ad hoc re-
 spondet ibidem, quod augmentum spirituale charitatis quodammo-
 do assimilatur augmento corporali in animalibus & plantis, in quo
 non est motus continuus, ita scilicet, quod si aliquid tantum augetur
 in tanto tempore, necesse sit quod proportionabiliter in qualibet par-
 te temporis illius aliquid augeatur: sed per aliquod tempus natura dis-
 ponens operatur ad augmentum, actu tamen nihil auge, sed postmodum
 producit id in effectum, ad quod disposuerat augendo, scilicet ani-
 mal vel plantam in actu. Sic etiam non in quolibet actu charitatis au-
 getur ipsa charitas actu, sed quilibet actus charitatis disponit ad eius
 augmentum, quia semper redditur promptior ad agenda secundum
 charitatem. Et sic habilitate crescente, prorumpit quis in actum dile-
 ctionis feruentiorem, quo conatur ad charitatis profectum, & tunc
 charitas augetur in actu.

Vnde licet quilibet actus charitatis augmentum mereatur, non ta-
 men statim augetur, sed tunc solum cum quis ordinatur ad huiusmo-
 di augmentum. Nihilominus tamen semper in via Dei procedit, non
 solum dum actus charitas augetur, sed etiam dum disponitur ad aug-
 mentum. Praeterea, quod est magis amplectendum, Charitas semel ac-
 quisita, licet per mortale possit omnino corrumpi, tamen per veniale

Charitas vt
in quolibet
actu augea-
tur.

Q9999

non

Peccatum
veniale qd
faciat in
charitatē.

nō potest diminui. Quia cū quis delinquit in minori, non meretur
pari detrimentum in maiori, eō quōd Deus se non plus auertit ab ho-
mine, quā homo se auertit à DEO. Hinc est, quōd per veniale
(quod opponitur feruori charitatis) non potest ipsa charitas diminui,
cui tantū opponitur culpa mortalis. Ad corruptionem tamen cha-
ritatis homo disponi potest per venialia, vel etiam per cessationem
ab exercitio operum charitatis. Præterea virtutes ab actibus acquisitæ
per cessationem ab actu diminuuntur, sicut ait Philosophus octauo
Ethicorum: Quōd multas amicitias in appellatione soluit, non appē-
lare amicū, seu illi non colloqui. Quod est ideo, quia conseruatio cū-
iusque rei, dependet à sua causa. Cū igitur causa virtutis acquisitæ
sit actus humanus, ideo cessantibus actibus humanis, virtus acquisita
diminuitur, & tandem totaliter corrumpitur. Sed hoc in charitate lo-
cum non habet, quia non causatur ab humanis actibus, sed solū à
Deo. Hinc est quōd actu cessante, charitas propter hoc non dimini-
tur, nec corrumpitur, quamdiu desit mortale peccatum. Sed quia (vt
dictum est) per multiplicata venialia, vel per cessationem ab operibus
charitatis, quis disponitur ad corruptionem charitatis, ne diuinum
hoc donum in vacuum recipiat, studeat quisque, iuxta possibilitatem
suam, gradum hunc charitatis ascendere: qui dicitur Amor semper mo-
bilis, ne sturda pertransseat aure. quod dictum est, *Amice ascende sita
perius.*

Remis vt sit
semper
mobilis.

Secundò igitur ignis naturam habet alijs elementis mobiliorem, vt
dicit cōmentator super Dionysium de cælesti Hierarchia. Et ideo dicitur
semper mobilis & potens omnium, quia in igne principium est
virtutis motiua, qua se mouet & alia, nec ab aliquo inferiori se moue-
tur, sed virtute solis mouetur, & ad quamlibet admixtionem virtute
solis inferius descendit: sicut terra mouetur ab orbe stellarū fixarū, &
ideo diuersæ rerum species in ipsa generantur. Vnde diuersæ figuræ ter-
restrium correspondent diuersis imaginibus stellarū. Aqua verò mo-
uetur ab orbe lunari, prout patet in fluxu & refluxu maris. Et aër,
propter multitudinem motuum in ipso, mouetur ab alijs quinque pla-
netis, qui sunt multorum motuum. Ex quibus liquet, quōd motus so-
lis est nobilior, potenterior, & efficacior alijs motibus. Sic nimirum hu-
mana mobilitas diuersis mouetur affectibus & concupiscentijs. Actio
tamen solis iustitiæ vigorem nobis suæ charitatis ingerēs, humanū af-
fectum efficacius mouet ad operationē virtutū, vt pote in operatione
sua po-

sua potētissima. Et ideo gradus istius amoris benedicatur Amor semper mobilis: quia, secundum Linconiensē, tollit interruptionē motionis in amatore. Semper enim diligit, tam in aduersis, quam in prosperis, is qui verus amicus est. Et secundum Gregorium, Amor operatur magna si est: si autem operari renuit, amor non est. Hic autē amoris gradus adeo quandoque cor nostrum igne charitatis accendit, quod eius virtute omnes vires sensitiuæ concurrentes in suam originē, cordis sui conuelebrant vnitatem. Quam nemo verē possidere potest, nisi in cuius corde Spiritus sanctus ignem sui amoris accendit. Vbi anima velut in regali lectulo recubans, in pace suaviter requiescit. Ex hac vero cordis vnitatem compunctio generatur, nō quidem doloris, sed amoris. Quia tunc anima in se diuinæ visitationis operationem attendens, ad reamandum compungitur, & ad vicem reddendam diuinæ liberalitati, totis viribus inardescit, ita quod ea iam incipiunt dulcescere, quæ prius amara laboriosaque videbantur.

Ex qua compunctioe mox oritur quidam amoris affectus, cor & vni appetituum penetrans. Est enim amoris affectus, sapor cordis appetitus in Deum, tanquam in summum bonum, omnis boni contentiuum, qui creaturis omnibus valedicit, ne earum abusu sensuales concupiscentias foueat, quia sentit se interius aeterno contractum amore, cui super omnia operam dare concupiscit. Et ideo facillē cōtemnit omnia, vt id, quod diligit, assequatur. Ceterum ex hac affectione plerumq; cōsurgit quædam cordis vigorosa deuotio, diuinæq; laudis & honoris prodiga flamma, quasi flāma altaris incensæ, in qua scilicet thymiana gratitudinis, boni odoris adoleatur, quod in igne non redolet alieno. Hoc autem thymiana conficitur ex omnibus speciebus pretiosissimis beneficiorum Dei, in creatione, recreatione, gubernatione, glorificatione, & similibus. Quas in nobis congerit cōpunctio, cōterit affectio, incendit deuotio, & olfactui diuino in redolentem odorem laudis offert gratitudo. Ex gratitudine proinde nascitur in corde geminus dolor. Vnus quidem ex defectu diuinæ laudis, honoris, & gratiarum actionis. In quo nimirum se perpendens deficere Psalmista: *Quid, inquit, retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi?* Alius autem pro profectu & incremento virtutum, quas ad votum consequi non proualeat, quia necesse est huiusmodi hominem diuersis adhuc afflictionibus & tentationibus agitari. Quia stimulus internus diuinæ visitationis, in hoc gradu amoris, adfert & aufert; pauperem facit, &

Amor semper mobilis.

Cōpunctio amoris vnde.

Affectus amoris.

Thymiana mysticum quod, quomodoq; conficiatur.

Gratitudo vt generet dolorem duplicem. Psal. 115.

Q9999 2

ditat;

ditat; humiliat; & subleuat; subtrahit delicias, & congerit; nunc gaudium ingerit; nunc merorem; sperare facit, & desperare. Nec dici possunt contraria, quae alternatis vicibus in hoc gradu contingunt. Cum enim Deus amatorem suum deserendo se subtrahit & abscondit, ita quod cor amantis affectu mox arido sterilefcit, tunc se pauperem inuenit & tepidum; velut à Deo derelictum, & ab omni dulcedine desolatam. Sedensque cum Iob in sterquilinio desolationis, ad mentem iucunda & grata deuotionis tempora, flebilibus oculis reuocare non desinit. Deinde lentescit agilitas in exercitijs virtutum, reuiuiscit sensualitas in oblectatione vitiorum, sapor spiritalis despicit, opus penitentiae amarescit. Et sic totus decursus amoris illius, dubius esse videtur, dum tales in se mutationes nouarum affectionum agnoscit: per quas peccatum, quod prius per frequentiam placens delectabat, postmodum per penitentiam displicens cruciabat. Quae quidem penitentia dolore & horrore vitiorum adornata, certissimum signum est diuinæ praesentiae: cuius spiritus licet in se dulcissimus sit, miro tamen modo doloris amaritudinem in nobis operatur. Et quod amarum est, sentitur in poenitentia & operibus penalis. Sicque Spiritus sanctus partim notus efficitur ex mutatione affectus, & partim ignotus: quia ex sui praesentia * peregrinam facit impressionem in anima; scilicet amaritudinem, cum ipse sit totus dulcis. Cuius si causam inquiris, respondeo, quod hoc prouenit ex accipientis inhabilitate. Cum enim multorum malorum se reum agnoscit, Spiritum sanctum aliter, quam velut offensum, arguentem, & iratum, accipere non potest, licet naturalem suam dulcedinem non relinquat. Non ergo prouenit ex amaritudine venientis, sed ex infectione recipientis. Sicut si quis dulcem potum & saporosum degustans, ex infecto palato felleum iudicat & amarum; sic nimirum anima paulò ante diuersis vitijs & concupiscentijs, detestabili foeditate corrupta, ac nec dum plene mortificata, non tam celeriter & frequenter ad internos sponsi complexus admittitur; licet ad hoc etiam magno conatu laborare videatur, donec se moribus & virtutibus debite studuerit adornare. Unde Hugo de arrha animae; cum eadem conferendo, sic ait: Si ego electa sum, cur quæso adhuc differor, quoniam ad amplexus sponsi nondum venire possum? Nescis o anima mea, nescis quam foeda prius fuisti, quam deformis, quam polluta omni horrore & enormitate plena? Et quomodo tam citò in illum pudoris & castitatis thalamum

* Alià, p
raò g auē

Jam expetis introduci, nisi prius saltem aliqua cura & studio ex-culta ad pristinum decorem repareris? hoc est, cur sponsus tuus adhuc praesentiam suam tibi subtrahit, & necdum ad mutuos amplexus & oscula dulcia te admittit: quia nec polluta debet mundum tangere, nec turpem decet mundum videre. Cum autem preparata, & decen-ter ornata fueris, tunc demum in illum caelestis sponsi thalamum in-trabis, sine confusione permantura.

Restat igitur videre de signis huius amoris, quae similiter tria distin-
guuntur. Primum signum est promptitudo boni operis, quia charitas est maximè operatiua: & ideo imperat omnem actum ordinatum & ordinabilem, quoniam probatio dilectionis exhibitio est operis. Cum igitur proficere volenti necessarium est, ut opera bona feruore deuotionis, & spirituali dulcedine condiantur, ut sic in hilaritate cun-cta fiant, & Domino, qui datorem hilarem diligit, grata reddantur, summa vigilantia propria mortificationi iugiter insistendum est, in omnibus his, quae fallaciter praesens offert mundus. Quia praecupa-tum secularibus desiderijs animum, delectatio sancta declinat: nec mi-seferi poterunt vera vanis, aeterna caducis, spiritualia carnalibus, ima summis, ut quis pariter sapiat *quae sursum sunt, & quae super terram*, eò quòd delicata consolatio diuina non datur admittentibus alienam, ut sic à peregrinis consolationibus abstracti, & proprijs concupiscentijs mortificati, diuinam dulcedinem valeamus praegustare, ac cum debi-ta continuatione opera Deo grata, spirituali iucunditate perficere: quod est huius amoris officium, qui semper luctatur cum inordinatis affectionibus, etiam venialibus, & passionibus naturalibus. Vnde et-iam alio nomine gradus iste vocatur amor incontaminabilis, quia ho-minem à mundana conuersatione per affectum retrahit, ne mens et-iam venialibus nimium polluat, & ab operatione sua charitatis fer-uor impediatur, aut etiam passionibus naturalibus in aliquo depri-matur. Vnde Bernardus super illud Apostoli, *Charitas patiens est*, sic ait: *Sola charitas est, quae in aduersis non deficit, quia patiens est: quae iniurias non rependit, quia benigna est: quam felicitas aliena non cruciat, quia non emulatur: quam conscientia non pungit, quia non agit perperam: quae in honore non extollitur, quia non inflatur: quae in ab-iectione non confunditur, quia non est ambitiosa: quam cupiditas non coarctat, quia non quarit quae sua sunt: quam contumeliae non prouo-cant, quia non irritatur: quam sinistrae suspiciones non defoculant, quia*

Signa amo-
ris semper
mobilis
tria quae?
Prompti-
tudo boni
operis.

Amori
huic pro-
priū quod.

1. Cor. 13.

Pfal. 21.
Ephes. 2.
Pfal. 76.

Genes. 32.

Quies ab-
stractionis,
& solitu-
dinis.

Verba ama-
toris.

non cogitat malum: quam aliena mala non lætificant, quia non gaudet su-
per iniquitate: quam errores non excecāt, quia *congaudet veritati*: quā
persecutiones non frangunt, quia *omnia suffert*: quam perfidia non in-
durat, quia *omnia credit*: quam desperatio nō absorbet, quia *omnia spe-
rat*: quam mortis separatio non intercipit, quia *nunquam excidit*. O
insuperabilis virtus charitatis, quæ ipsum quoq; insuperabile supera-
sti, & cui omnia subiecta sunt, quodammodo subiecisti, dum victus a-
more Deus, factus est *opprobrium hominum, & abiectio plebis*. Propter
nimiam eius charitatem, quæ dilexit nos, ultra continere non potuit in
ira suam misericordias suas, quo minus dilectam animam suam inimicis
exponeret pro amicis. Quod *si contra Deum fortis susti*, o charitas, quā-
to magis aduersus homines meritò *præualebis*?

Secundum signum est diligere quietē abstractionis & solitudinis,
nō solum affectu, sed etiam effectu, quantum potest à mundana con-
uersatione & tumultu hominum se subtrahendo. Cuius ratio est, quo-
niam ignis amoris in hoc gradu, separare studet omne inconueniens
amato ab amante, sicque amans ab amato, in solitudinem trahitur,
ibique lactatur, vt interna dulcedine replatur. Vnde diuinus amor,
quandò plenius omnē alium affectum eliminat, tandò frequentius &
abundantius eam interna dulcedine recreat. Et quia (vt dicit Hugo de
arca Noe) Deus rationale spiritū creauit sola charitate, & nulla neces-
sitate, vt eum suæ beatitudinis participem efficeret, & vt idē aptus esset
tanta beatitudine perfrui, fecit in eo dilectionem spirituale, palatum
quodāmodo per hanc illum sensibiles, ad gustū internæ dulcedinis, qua-
tenus per ipsam dilectionem ei infatigabili desiderio inhareret. Per di-
lectionem ergo copulauit sibi Deus rationalem creaturam, vt illi sem-
per inharendo, ipsam, quo beatificanda erat, bonum, & ex ipso quodam
modo per affectum sugeret, & de ipso per desiderium biberet, & ipsum
per gaudium possideret. Vnde creatura rationalis ab omnibus se sub-
trahendo meritò soli Deo vacare deberet, vt sic diuinum illud susurri-
um plenius adipisci valeret. Fuge ergo o fidelis anima, dilectum qua-
rens in solitudine, vt fugas & bibas dulcoris illius inenarrabilem sua-
uitatē, immergere & replere, quia ille nescit deficere, si non incipi-
as fastidire. Adhære denique, & inhære; sūme, & fruire. Quia si gustus
sempiternus fuerit, sempiterna quoque beatitudo erit.

Tertium verò signum est delectatio in verbis amatoris audiendo
vel referendo. Nam amantes in sermonibus amatoris delectantur, si-
ue sint

ue sint interitus inspirati, siue aliunde relati, vel literis exarati, dum modo ex illis aut amati voluntatem ad obedientiam percipiant, aut experientum mutuorum affectuum vicissim capiant, quos charitas silentio tegere non potest. Libenter, inquam, de amato loquuntur, in prædicatione, vel instructione, fraterna correctione, vel deuota colloquutione, quia *ex abundantia cordis os loquitur*. Hinc ipsa in Canticis sponsa de sponso frequenter ingeminat, dicens: *Num quæ diligit anima mea vidistis?* multaq; similia. Apostoli quoq;: *Non possumus, inquit, que vidimus & audimus non loqui*. Cur hoc? Profectò, vt ex his magis incitetur affectus ad operationem virtutis, ad vicissitudinē reciproci amoris. Hinc dicit beatus Bernardus: O bone Iesu, amor tuus non est otiosus in his, qui te diligunt: memoria tui super mel dulcis, meditatio tui plus quam cibus suauis: loqui de te, plena refectio: cogitare de te, perfecta consolatio: adherere tibi, vita aeterna.

Math. 12.
Cant. 3.

Actor. 4.

Sed vā vā tepiditati temporis huius, in quo licet multi desiderant esse boni, opera tamen & exercitia virtuosa, quæ illos bonos efficeret, exercere nolunt. Excusant, & quaritantur sibi gratiā deesse, cum ipsa gratia magis conueniri habeat, se bonorum operum factores inuenire non posse. Vix enim (vt dicit Bernardus) est aliquis, qui in his, quæ Dei sunt, experiri velit, quid possit, etiam quod secundum seculum promptissimè potest, siue fauor allexerit, siue timor impulerit, vel commodum quodcumque persuaserit.

De tertio scalarigradu amoris, qui dicitur amor incessabilis.

Cap. XXXIII.

QUÆRIT Doctor sanctus secunda secunda questione 27. Vtrum diuinæ dilectionis sit aliquis modus habendus, eò quod ratio boni consistat in modo, specie, & ordine, vt dicit Augustinus in libro de natura boni. Sed dilectio Dei optimum est in homine, quare non immeritò modum aliquem habere debet. Hinc etiam ait Augustinus lib. de moribus Ecclesiæ. Dic mihi, quæso te, quis sit modus diligendi? Vereor enim, ne plus minusve, quam oportet, inflāmer desiderio, ac amore Domini mei. Ad hoc respondet ibidem Doctor sanctus: Quod modus importat quandam mensuræ determinationē, sicut tangit August. super Gen. ad literam libro dicens: Modus est, quod vnicuique propriā mensuram præfigit. Hæc ergo reperitur tam in mensura, quam in mensurato, licet diuersimodè. Nam in mensura reperitur ef-

Qgggg 4 sentia-

sentialiter, quia mensura secundum seipsam, est determinatiua & modificatiua aliorum. In mensuratis autem inuenitur mensura secundum aliud, id est, in quantum attingunt mensuram. Et ideo in mensura nihil potest accipi immodificatum. Sed res mensurata est immodificata, nisi mensuram attingat, siue deficiat, vel excedat. In omnibus igitur appetibilibus & agibilibus mensuratum finis est: quia eorum, quae agimus & appetimus, oportet ex fine propriam rationem accipere, ut patet per Philosophum 2. Physicorum. Et ideo finis secundum seipsum modum non habet. Ea vero, quae sunt ad finem, modum habent, ex eo, quod sunt fini proportionata. Et ideo, sicut ait Philosophus in 1. Politicorum, Appetitus finis in omnibus actibus absque fine & termino. Eorum autem, quae sunt ad finem, est aliquis terminus. Non enim medicus imponit terminum sanitati, sed facit eam perfectam, quantum potest. Medicinae vero terminum imponit, quia non dat tantum de medicina, quantum potest, sed secundum proportionem ad sanitatem. Quam quidem proportionem si medicina excederet, vel ab ea deficeret, immoderata esset. Finis igitur omnium humanarum actionum & affectionum est Dei dilectio, per quam maximè finem vltimum attingimus. Et ideo in dilectione Dei non potest accipi modus, sicut in re mensurata, ut non sit in ea accipere maius & minus: sed sicut inuenitur modus in re mensura, in qua non potest esse excessus, sed quanto plus attingitur res, tanto melius est. Et ita quanto Deus plus diligitur, tanto dilectio melior est. Vnde subiungit Augustinus, ubi supra, quod modus diligendi Deum est, ut ex toto corde diligatur, id est, ut diligatur, quantumcunque diligere potest. Et hoc pertinet ad modum, qui conuenit mensura. Nunquam enim fidelis anima terminum augmentandi sibi amorem imponit, ut sic attingat tertium gradum amoris, qui dicitur amor incessabilis, ne se aure surda di. estum admonentem audisse doleat: *Amice ascende superius.*

Amor Dei
ut sit om-
niū actio-
num & af-
fectuum fi-
nis.

Ignis ut ha-
beat natu-
ram seu per
actualem.

Ignis (ut ait Commentator super Dionysium de caelesti Hierarchia) naturam habet ceteris elementis magis actualem, & in agendo fortiolem. Et ideo dicitur à Dionysio immensurabilis, quia virtus eius operatio crecit in infinitum, si materia fuerit infinita. Nam quamdiu materia subiecta durauerit, ignis non deficit, sed se multiplicando semper crescit. Vnde & virtutem habet inalterabilem, quia manens ignis à sua caliditate infrigidari non potest, sicut aqua manens aqua cale-

calefieri potest. Et aperte nobis significat gradum huius amoris, qui dicitur incessabilis. Qui profecto, secundum Linconensem, tollit terminationem augmentationis, vel intentionis, & magnitudinis. Sicut enim ignis non habet terminum in agendo, dum modo materiam auctam inuenit, in quam agit, sed semper accrescit: sic amor & eius actio terminum non habet in agendo, dum inuenit materiam, in quam transire possit. Et quoniam quæ Dei sunt, sicut sunt summe diligibilia, ita sunt & infinita. Hinc est, quod amor in ipsum tendens, semper inuenit auctam materiam: & ideo amor & eius motio in diuina, terminum non habent in agendo.

Cum igitur amoris huius officium est, hominem semper ad profectum prouocare, ideo luctatur quotidie cum humana tepiditate. Vnde & alio nomine vocatur amor infatigabilis, eo quod animam quiescere non sinit, donec semper plenius inueniat quem diligit. Continuis enim stimulis mentem agitat ad proficiendum & apprehendendum dilectum, donec tandem eò ad votum complexo, dicat: *Inueni quem diligit anima mea, tenui eum, nec dimittam.* Super quo verbo dicit Bernardus: Quis te non teneat Domine Iesu? qui tenentem te fortificas, perfectione decoras, perseverantia conducis, remuneratione perducis. Ergo *non dimittam te, nisi benedixeris mihi*, id est, nunquam *dimittam te*, quia non benedicens nisi tenentem te. Porro gradus iste fidelem amicum mouet & excitat intrinsecus, sensitiuè trahens eum sursum toto corde, totisque viribus, ita quod exigit iam cum Deo quandam amatoriam conficere vnitatem. Quem scilicet tractum in corde sentit in vnitatem virium sensitiuarum, & præcipuè in vi concupiscibili. Quia negotium huius amoris peragitur in inferiori parte hominis, quam vigore suo fideliter mundare satagit & ornare, ac igniculo suo superpositam sursum agere, priusquam anima fidelis ad superiora conscendat. Hinc etiam amoris huius allegra dulcedine sponsa fidelis, in Canticis suppliciter orat, dicens: *Trabe me post te.* Nouit enim quod vim patitur humana mens, visibilis assuetæ delitijs, dum se ad fruitionem inuisibilium transferre voluerit. Petit igitur trahi, donec per contemplationem saporosam, omnia creata liberis alis, id est, affectibus supergredi valeat. Donec, inquam, omnes adulterinas solatiunculas, vberiori consolationis spiritu inebriata fastidiat, dicens cum Psalmista: *Renuit consolari anima mea: memor fui Dei, & delectatus sum.*

Officium
amoris in-
cessabilis.

Cant. 3.

Gen. 32.

Cant. 1.

Psalm. 76.

Rrrr

Ote

O te felicem animam, quæ cuncta creata tam liberè superuolat, quàm dulces experiris amplexus, eurrens in odorem unguentorum illius. Sed quid quæso, sibi vult odor iste? cur non potius sapor, aut visus, aut aliquid huiusmodi? Rationè audi: Cuncta, ni fallor, delectaméta sensibilia mûdi huius, quæ scilicet exterioribus sensibus cõcipiuntur, si frequentata fuerint, fastidium ingerunt. Cuius argumentum patet in esuriēte ad escas delicatas, quarum satietas mox fastidium generat. Sola verò fragrantia odoris suauissimi delectabiliter reficit, corpus non aggrauans, fastidium non ingerens, sed appetitum renouans. Per illam igitur non incongruè, illa dulcis influentia diuinæ dulcedinis & amoris designatur: cuius nimirum refectio appetitum prouocat; appetitus verò refectioem ingeminat, & alterum in hac vicissitudine confortat. Hanc autem Euāgelista Iohannes sedula prælibatione degustas, & à Domino tandem ad æternum conuiuium inuitatus, respondit, dicēs: Odor tuus Domine Iesu excitat in me concupiscentias æternas. O odor longè effluens, lateque diffluens, & in amorosis cordibus dulciter omnia disponens, & suauiter adimplēs. Huius igitur odoris in hoc amoris gradu iam anima paulatim incipit gustum, tenuem prælibare. Quo fit, quòd de cætero sursum se trahi desideranter expetat.

Amoris
inextinguibilis
signa.

Conscientia
seruanda.

Ad maiorem autem euidēciam sciendum, quòd amoris huius tria signa possunt assignari. Primum signū est seruēs & iusta, non simulata conscientia examinatō, non solum de mortalibus, sed etiam de minimis venialibus, præsertim inordinatis affectionibus. Cuius ratio est, quia sicut charitas opponitur vitio mortali, sic seruuor charitatis opponitur veniali, & vtrunq; alterius venenum est. Vnde seruuor charitatis omne veniale, præcipuè quantum ad affectum, diligenter eliminat, ne fidelis anima Spiritui S. displiceat, qui cunctas illius officinas visitando celeriter illustrat, facilliterq; inuenit quod oculos suos offendit atque impedit, ne sua largiffua bonitate, tantum per gratiæ dulcedinem affluat, quantum amans spiritus in suis exercitijs anhelosis suspirijs exoptat. Non enim (teste Gregorio) requiescit in eo spiritus sanctus, qui domum cordis sui puluere venialium aspergit. Quia tales spiritum sanctum, qui in eis est, contristat, & idè perfectam lætitiā vel cõsolationem sancti spiritus assequi non merentur. Nā peccata venialia, licet spiritum sanctum non excludant, quantum ad habitum, tamen non requiescit in eis, quātum
ad

ad actuale deuotionem. Cuius actum triplicem in nobis ostendit Bernardus, dicens: Spiritus sanctus monet, mouet, & docet. Monet memoriam, mouet voluntatem, & docet rationem. Nec minimam paleam peccati intra cordis habitaculum, quod possidet, patitur relidens, sed statim igne subtilissime circumspectionis exurit. Nec mirum, quia Spiritus sanctus in hoc gradu amoris hominem nititur ad efficacem gustum internæ dulcedinis & cōtemplationis subleuare. Et ideo solum cælestia meditatur, à tumultu omnium occupationū in utilium separatur, dulces affectus carnis refugit, vagos sensuum motus restringit sciēs profectō, quōd quamdiu quis sapore premi-
zur scelerum, suauitatem cælestium salubriter degustare non poterit in æternum.

Vnde quatuor sunt præcipuè, quæ sanctam cōtemplationem impediunt, quæ tangit Bernardus super Cantica, dicens: In hoc arcana cōtemplationis, & in hoc sanctuarium Dei, si quem nostrum aliqua hora sic rapi & abscondi contigerit, ut eum minimè auocet vel interturbet, sensus egens, vel cura pungens, vel culpa mordens, vel certè (ea quæ difficilius amouentur) irruetia corporearum imaginum phantasmata, poterit hic, dum ad nos redierit gloriarī & dicere: *Introduxit me Rex in cubiculum suum.* In quibus verbis patet, quod primum impediens est, sensus egens, scilicet corporis. Nam in tantū anima ad corpus afficitur, quōd ipso in aliqua parte sui, vel sensuū, notabilem defectum patiente illam contemplari non delectat, nisi Deus hoc fecerit ex abundantia proflua gratiæ singularis, sicut tempore validæ famis, sitis, frigoris, caloris, infirmitatis, vel cuiuslibet alterius impedimēti corporalis. Secundum est, cura pungens, id est, sollicitudo curarum & occupationum, etiā utilium: quia sicut puluis oculum corporalem iniectus, visum impedit, sic cura terrenorū in actuum, oculum intelligentiæ confundit, & à cōtemplatione veritatis excludit. Tertium est, culpa mordens, id est, peccatum, cum est in anima per actualitatem. Nam reddit animam tenebrosam, & impedit cōtemplationem, ad quam requiritur animæ puritas. Vnde sicut sanguis aut humor concretus in oculum fluens, visum corporalem impedit, sic peccatum influit in animam, & impedit cōtemplationem. Et ideo eo tempore quo volumus contemplari, etiam cogitationem nostram ad aliquod peccatum reflectere non debemus, licet omni tempore nos peccatores reputare debeamus.

Impediunt
ta cōtem-
plationis,
quæ.

Cōtempla-
tionis ut se
quis accē-
modet.

R R R R z bea-

beamus. Quartum, sunt phantasmata corporaliū imaginū quæ difficultius amouentur. Et idē commendatur in hoc statu solitudo. Oportet enim huiusmodi mutum & surdum esse, ac priuatū quodammodo vsu omnium sensuum exteriorum, vt indepietū conferuet mentale speculum.

Mandatorum Dei custodia.

Secundum signum huius amoris est, etiam in aduersis quibuscunque studiosa mandatorum obseruatio, quia omni tempore diligit, qui amicus est. Cuius emolumentum scribit Augustinus, dicens: Tu, qui veram requiem, quæ post hanc vitam promittitur, queris, etiam hic eam inter amarissimas huius vite molestias, suauē, iucundamque gustabis, si eius, qui promisit, præcepta seruaueris & dilexeris. Vnde, secundum Gregorium, Spiritus sanctus in quorundam corda venit, & mansionem facit, quia sic amor diuinitatis eos penetrat, vt ab amore illius nulla tentatione recedant. Et hoc est signum euidentis præsentiae Spiritus sancti. Dicit enim Chrysostomus, quod omnes species iustitiæ, quas habent serui Dei in veritate, possunt habere serui diaboli in simulatione. Solam autem charitatem Spiritus sancti non possunt habere. Idē hanc priuatam speciem charitatis sibi seruauit Spiritus sanctus, quia per nullius testimonium sic agnoscitur, vbi sit Spiritus sanctus, sicut per gratiam charitatis. Hinc etiam secundum Bernardum libro de charitate: Solus amor est, quem à nobis Deus exigit, etiam cū beneficijs nos obruit, aut flagellis corripit, aut mandatis astringit. *Plenitudo legis est charitas,* & charitatis plenitudo legem continet & Prophetas. Et quicquid lege diuina, dicitur vel interdicitur, ad solum amorē reducitur. Solue tributum amoris, & Domino noueris satisfactum. Quid enim nobis prodest tanta in nostro victu parcitas, in habitu vilitas, & in disciplinis austeritas, si desit charitas? Quædam sunt charitatis obsequia, placentia, & placantia, si in charitate fiunt, sed sine charitate nihil profunt. Hæc est virtus, in qua nec minimum opus respuitur, sine qua nec maximum acceptatur. Non prædicatio, etiam si *linguis Angelorum fiat*; non fides, etiam si *montes transferat*; nec eleemosyna, etiam si *omnes facultates in cibos pauperum distribuatur*; nec corporis afflictio, etiam si tradatur vt ardeat. Hanc igitur quisque studeat requirere, quæ sola ipsum potest Deo gratum reddere.

Concupiscentiarum remissio.

Tertium denique signum huius amoris est, concupiscentiarum diminutio. Cuius ratio est: Quia quanto charitas Deum diligens in nobis

nobis magis augmentatur, tantò magis à concupiscentijs fluxibiliù
 rerum quis elongatur, & in eo ipsa concupiscentia minuitur, donec,
 secundùm Augustinum, crescente charitate, veniat ad magnitudi-
 nem, quæ maior esse non possit. Et sic paulatim concupiscentia car-
 nis esse desinit, ita quòd spiritui præualere vel resistere non possit.
 Dicit enim Chrysostomus, quòd Spiritus sanctus animam ingre-
 ditur, eam amplectitur, & quasi muro quodam inexpugnabili cin-
 gitur, & non permittit vt carnales concupiscentiæ præualeant
 aduersus eam. Non quidem facit, vt caro non concupiscat, sed tenet
 animam, vt ei non consentiat. Hic tamen diligenter considerandù
 est, quòd, secundùm Richardum super Cantica, quædam est affe-
 ctuosa dilectio, quæ scilicet interdum minus diligentem & minus
 perfectum plus afficit. Non ergò quisque tantum diligit, quantum
 hanc affectuosam dilectionem sentit, & quantum in illo statu sibi
 diligere videtur: sed quantum in virtutibus & charitate fundatus
 fuerit, & in seruandis mādatis fidelis habetur. Nam dulcis in Deum
 affectus, quodammodò carnalis est & fallax, & interdum potius hu-
 manitatis, quàm gratiæ: cordis, quàm spiritus: sensualitatis, quàm
 rationis: Ita, vt magis accendatur aliquando ad minus bonum, & ad
 maius bonum minus afficiatur, & ad aliquid, quod amplius sapit,
 quàm quod expedit. Hoc affectu discipuli errabant, qui carnaliter
 Christum diligebant, cuius præsentia carere volebant. Vnde tan-
 quam non diligentes eum arguebantur, qui quod delectaret, magis,
 quàm quod expediret amplectebantur. Sic affectuosè quandoque
 carnalis aliquis & imperfectus ad Deum afficitur, non quòd valde
 diligit, sed quòd gratiæ dulcedinem degustet. Quæ quantum du-
 rat, tantum iuuat: & quamdiu durat dulcedo, tamdiu durat dile-
 ctio. Sed non agnoscitur in bonis istis amicus. Nam interdum hanc ma-
 gis sentit qui leuis est corde, & inops gratiæ. Quia facilius mouetur,
 qui leuior fuerit, & expers consolationis, delectabilius oblata re-
 cipit. Cuius dulcis affectus causa interdum est, non gratiæ copia, sed
 mentis inopia. Exigua namque lætificant pauperem. Cùm ergò sic
 Deus vocat per gratiam visitantem, homo viuaciter respondere
 debet per voluntatis illius impletionem. Quia vocatio Dei non fa-
 cit hominem perfectum, sed obligat ad perfectionem. Responso
 verò perficit per diuinæ voluntatis impletionem, & deducit ad per-
 fectionem. Fit etiam aliquoties affectus ille dulcis à malo spiritu, vt

Dilectio
affectuosa

Ioan. 16.

Ecc. 12.

dum illi nimis creditur, vel eius oblectationi per gulositatem inni-
gitur, ei que, dum valde delectat, inhæretur, ad debilitatem corporis
homo perducatur, vt vel per illius occupationem ab vtiliori opere
reuocetur, aut vt eius abundantia fretus, iamq; se perfectū existimās,
minus ad profectum virtutū exciteur, vel certē, vt summā exerci-
tiorum ad illa capessenda, tanquam ad finem principalem dirigens,
eisq; vitiosis oblectationibus ad propriam damnationem abutens,
à iusto iudice æquitate sua inflexibili æternaliter reprobetur.

De quarto scilicet gradu amoris, qui dicitur Amor calidus.

Cap. XXXIV.

QUÆRIT Doctor sanctus secunda secundæ, Quæstione 2 Vtrum
Deus amari potest totaliter, presertim cum amor sequatur co-
gnitionem, sed Deus non potest totaliter à nobis agnosci, &
ergo per consequens nec amari. Ad hoc respondet ibidem: Quod cū
dilectio intelligatur quasi medium inter amantē & amatum, illa to-
talitas dilectionis, tripliciter intelligi potest. Primò, vt modus tota-
litas ad rem dilectam referatur: & sic Deus totaliter est diligendus,
quia totum, quod ad Deum pertinet, homo diligere debet. secundò,
quod modus totalitatis ad diligentem referatur: & sic iterum Deus
totaliter est diligendus, quia ex toto posse suo debet homo Deum
diligere, & quicquid habet ad amorē Dei ordinare, secundum illud
Deuteronomij: *Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, &c.* Ter-
tiò, potest intelligi secundum comparisonem diligentis ad rem
dilectam, vt scilicet modus diligentis adæquetur modo rei dilectæ,
& hoc esse non potest, quia cū vnūquodque in tantum diligibili-
le sit, quantum est bonum: Deus autē, cuius bonitas infinita est, infi-
nitè quoq; diligibilis est: sed nulla creatura Deum potest infinitè di-
ligere, eò quod omnis virtus creaturæ finita est: siue naturalis sit, si-
ue infusa. Ex hoc tamē quod Deus infinitè diligibilis est, nullus ter-
minus imponitur augmento charitatis in statu vie. Quia cū chari-
tas viæ participatio quædam sit infinitæ charitatis, quæ est spiritus
sanctus, ipsa charitas secundum rationem propriæ speciei terminum
augmenti non habet. Præterea, causa agens in nobis charitatem, est
infinita virtutis, vt pote Deus, & capacitas ipsius creaturæ rationa-
lis, per charitatem semper augetur, ita quod excrescente charitate, su-
percrefcit etiam habilitas ad vltius augmentum, eò quod per ip-
sam

Sanctum cor amantis dilatatur, iuxta illud secundæ ad Corinthios: *Cor nostrum dilatatum est.* Et Psalmista: *Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.* Ex quibus relinquitur, quod charitatis augmento, nullus terminus in hac vita præfigi potest. Hinc ait Apostolus ad Philippenses: *Non quod iam acceperim, aut tam perfectus sim, sequor autem, si quo modo comprehendam.* Vbi dicit Glossa, quod nemo fidelium, etiam multum profecerit, dicat: Sufficit mihi. Qui enim hoc dicit, exit de via ante finem, quia charitas in via semper magis ac magis augeri potest: ergo, *Amice, ascende superius.*

Sciendum, quod naturalis ignis naturam habet calefactiuam, & per consequens conseruatiuam. Omnia namque veterascunt, & tandem deficiunt, quæ virtute ignea non seruantur, vt patet in senibus, in quibus deficit calor naturalis: Et ideo ignis dicitur esse renouatiuus omnium, & naturæ custos: Quia sine virtute ignis, non potest subsistere virtus alicuius corporis naturalis. Ex hac etiam virtute vim habet saporû & humorum alteratiuam. Nam humores in corporibus excoquit, & cibos crudos digerit, in eis omnia superflua consumendo. Quæ cuncta gradui præsentis amoris apte conueniunt, qui dicitur Amor calidus, calorem ignis per effectum subsequens. Et est illorum, qui iam Deo per affectus flammigeros propinquantes, eius ardore tam vehementer incalescunt, quod nunquam in eis hebetudo mentis locum habet. Quia, secundum Richardum, Amor est dulcedo saporis intimi: & quanto quis ardētius amat, tantò suauius gustat, & clarius videt. Hinc Ionathas, postquam gustauit fauam mellis, *illuminati sunt oculi eius.* Et Psalmista: *Gustate, inquit, & videte, quoniam suauis est dominus.* In hoc ergo gradu visum quisque spiritualem internæ contemplationis incipit recuperare. Ad cuius profectum debitam recuperationem, tria necessaria sunt. Primum est, Illuminatio gratiæ, tanquam lumen medium visionis. Sicut enim Deus solem suum oriri faciens super bonos & malos, per eundem ipsum aerem illuminat, quo reddit obiecta terrena nobis visibilia: sic per infusionem luminis gratiæ, nos intrinsecus illuminat, & ad visum spiritualem habilitat. Hæc autem gratia in anima, similis est candelæ in lanternâ, quia hominem calefacit, illuminat, & transradiat, intrinsecus se suo manifestans possessori, si tamen sui ipsius fuerit diligens inspector. Per opera verò exteriora transradians, proximis omnibus lucet virtutibus & exemplis.

Ignis vt sit calidus.

Amor calidus.

1. Reg. 14.
Psal. 33.

Visum interiore
per tria re-
formandū

Gratiæ ad
candelam
collatio.

R IIII 4

Hæc

Hæ igitur illuminatio gratiæ subito mouet, & excitat hominem intrinsecus. Quæ subita motio, primum est spirituales visionem conficiens. Ad quam profectò motionem, mox secundùm occurrit, quod est ex parte hominis, scilicet reollectio virium animæ superiorum & inferiorum, tam interiorum, quàm exteriorum in unitate spiritus, utpotè connexarum vinculo charitatis, ut sic pariter liquefactiua quadam virtute dilecto suo se dulciter repræsentent, ad eius occursum iam habiles & bene mobiles effecti. Tertium autem est, plena libertas, ut quoties voluerit, quoties dilecti sui memoratus fuerit, toties à formis omnibus creaturarum liber & absolutus, expeditè valeat ad cor altum ascendere, utpotè pœnitens depuratus à naturalibus passionibus & inordinatis affectionibus animæ, scilicet, odio, amore, gaudio, dolore, vana spe, inani timore, & similibus. Nam nubila mēs est, & turbida, & compedibus vincita, ubi regnant talia. Non igitur eleuetur prosperis, nō deiciatur aduersis. Nulla eum extranea cura sollicitet, nullius eum affectio creature detineat. Et sic hæc tria ubi concurrerint, spirituales visionem efficiunt, quia sunt totius interni exercitij fundamentum.

Anima, ut
dilecto v.
niatur per
tria.

Porro, visu spirituali sic depurato & recuperato, felix anima per gradum huius amoris, dilectum suum in via actiue vitæ sedulè quærat, ut ardore spiritus eidem vniri valeat. Et hoc præsertim in tribus: Primò, recta intentione, ita quòd in cunctis, quæ agit vel patitur, quæ vel adipisci vel vitare desiderat, simplicem cordis seu intentionis oculum, diuino conspectui dumtaxat opponat, & dilectum per intentionem rectam, semper præsentem speculetur: quia recta intentio, est quædam spiritualis visio. Secundò, præcipua dilectione, qua nihil penitus què vel plus Deo diligit, sed in omnibus actibus animus rectè intendens, suprapectus Domini, per amorem caput inclinet, ut cui recta intentione coniuncta est, præcipua quoque dilectione iungatur. Tertio, quieta adhesionem, ut scilicet in eo magis quiescat, quàm in omnibus donis eius. Sicquæ cuncti motus exercitiorum, tam moralium, quàm spiritualium, omnem internæ suauitatis amplexum, etiam diuinitus infuse, intentionis velocitate, ac dilectionis acumine transcendens in Deo, tanquam in motus sui finali termino immobiliter conquiescat. Et licet in hoc gradu amoris, necdum ad plenum hæc attingat, in eo tamen requiritur, quòd ad illa consequenda iugiter & efficaciter anhelare non desi-

desistat. Nam, secundum Augustinum: Ad gratiam contemplationis peruenire est impossibile sine magna sollicitudine & labore: Operet enim ut prius cum labore mentis euagationes reprimat, & ad Deum in unum colligat. Deinde ex tali studio ac consuetudine iam facilius cor suum cohibere præualeat. Ita quod tandem non solum facilius, sed & delectabiliter Deo valet inherere: sicque auulso ab huiusmodi quiete, postremum efficitur illi desolatio non modica, quia talibus occupari delitijs semper vellet, si posset.

Cæterum, amoris huius tria signa possunt assignari, quibus luculentius valeat agnosci. Primum est, dona iam larga manu à dilecto suscepta, conseruare diligentius, recolere frequentius, & amplecti feruentius, ut sic & dilectionis illius rememoretur & ad amoris vicissitudinem rependendam, efficacius inflammetur. Hæc sunt autem beneficia creationis, recreationis, quotidianæ uisitacionis, & futuræ promissionis. Quorum omnium memoriale mellissimum & dulcissimum nobis reliquit Eucharistiæ Sacramentum, veluti quoddam veri amoris dotalitium. Quod erit nobis, ut dicitur in Exodo, quasi signum in manu, & quasi monimētum ante oculos nostros. Hinc est, quod ad illius saluberrimam sumptionem, præsentiam, aut certè cordialem recordationem plenius eiusmodi inflammantur, ut potè iam ad ignem amoris diuini propius accedentes, & illi tenacius inherentes. Quorum beneficiorum Bernardus non immemor in libro de diligendo Deum, ait: Si totum me debeo, pro me factò, quid iam ad dā pro me refectò, & refectò hoc modo? Nec enim tam facillè refectus sum quàm factus. Siquidem de me non solum, sed de omni quod factum est, scriptum est: *Dixit, & facta sunt.* At verò, qui me tantum dicendo, & semel dicendo fecit, in reficiendo profectò, & dixit multa, fecit mira, & pertulit dura: nec tantum dura, sed etiā indigna. *Quid ergò retribuam domino, pro omnibus que retribuit mihi?* In opere primo me mihi dedit, in secundo se, & ubi se dedit, me mihi reddidit. Datus ergò & redditus me pro me debeo, & bis debeo. Sed quid Deo retribuam pro se? Nam etsi millies me rependere possem, quid sum ego ad Deum meum? Hic ergò vide quonam modò, imò quàm sine modò, Deus à nobis amari meruit, qui prior dilexit nos, tantus, & tantum, & gratis tantillos & tales. Modus ergò diligendi Deum, est sine modo diligere. Ergò dilectio, quæ tendit in Deum, tendat in infinitum, & in immensum, quia Deus infinitus est & immensum. Quis-

Ut quis
perueniat
ad contem-
plationē.

Amoris
calidi signa
trita.

Eucharis-
tia amoris
signum.
Exod 13.

Psal. 148.

Psal. 115.

Modus di-
ligendi
Dei quis.

nam, quæso, finis esse debet, vel modus nostri amoris? sed vicem re-
pendimus cum mensura. Diligam ergo te Domine pro dono tuo &
modo meo, minus quidem iusto, sed planè pro posse meo. Qui et si
quantum debet, non possum, non tamen possum ultra quàm possum
potero verò plus, cum donare plus dignaberis, nūquam tamen pro-
ut dignus haberis. Valdè quidè mihi amandus es, per quem sum,
vino, & sapio. Sed est quod plus me mouet, & accendit; quia super
omniate mihi reddit amabilem bone Iesu calix, quem bibisti, opus
redemptionis nostræ. Hoc omnino amorem nostrum facilè vendi-
cat totum sibi. Hoc, inquam, deuotionem nostram blandius allicit,
iustius exigit, arctius adstringit, & vehementius afficit.

Amato, vt
nihil præ-
feratur in
amando.

Secundum verò signum huius amoris est, nihil aliud præter ama-
tum diligere, & propter amatū, vt omnis amor noster ex amore di-
uino sumat originem: & hoc solum propter se, nihil aliud extrinse-
cum attendens. Cuius ratio est, quia talis approximatio diuini amo-
ris amanti legem indicit puritatem amoris. Vnde dicit Bernardus:
Quod anima Deum amans, aliud præter Deum amoris sui præmit-
tere non requirit. Aut si aliud requirit, procul dubio Deum non dili-
git. Et quia dilectio propriè causat adhæsiōnem, idè felix anima,
igne huius amoris calefacta, & dulcedine præuenta, atque agnitio-
ne illuminata, renuit in cæteris penitus consolari, imò potius deso-
lari. Quia nimirum vbertas eternæ iucunditatis, quam hic amor se-
cum attrahit, cætera quæq; desipere facit. Et qui minimam stillā il-
lius obtinuerit & gustauerit, eidem protinus omnis cōsolatio & de-
lectatio transitoria desipit, & in eo sola charitas, suauitasq; diuina

Gaudium
cuiusmodi
animæ a
motu
Deus in-
fundat.

dulcescit. Ex quo plerumq; in eo consurgit spiritalis quædam iu-
cunditas, & gaudium quoddam in Spiritu sancto, quod ab ipso ani-
mæ dulciter infunditur, vt per illud animus in Deo pro perceptis
beneficijs vel promissis spiritaliter iucundetur. Et hoc gaudium
dupliciter potest accipi. Primò generaliter, cū scilicet exurgit in eo
generalis quidam motus gaudij in sancto Spiritu, ex intuitu benefi-
ciorū Dei, & futuræ gloriæ ac bonitatis diuinæ. Quod adeptus fue-
rat Psalmista, cum dicebat: *Benedic anima mea Domino, & omnia, qua in-
tra me sunt, nomini sancto eius. Benedic anima mea Domino, & noli obliuisci om-
nes retributiones eius.* Secundò, potest accipi specialiter, prout est quæ-
dam mentis hilaritas & confidentia bona ad Deum, ex bono scili-
cet conscientia testimonio, reddens hominem promptum, deuo-
tum,

Psal 107.

rum, & beneuolum ad omnia bona pro Deo facienda, & mala sufferenda, ac omnia quæ Dei sunt, diligenda & promouenda. Vnde bis dicit Apostolus *gaudete*, cum ait: *Gaudete in domino semper, iterum dico gaudete*. Quia profectò iam amans anima didicit, quòd super omnia Deus à nobis amorem reciprocum exigit, non solum agendo iusta, sed & patièdo iniusta. Vnde Augustinus ad zelotypiam diuini amoris alludens, ait: *Quid tibi sum bone iesu, quòd iamari te iubeas & præcipias, & nisi faciam irasceris, & minaris mihi ingentes miseria?* Cui benè respondet beatus Bernardus, dicens: *Cum amat Deus, nihil aliud vult, quàm amari: & non ob aliud amat nisi ut ametur, certissimè sciens ipsos amore beatos, qui se amauerint*. Vult etiam amari Deus, ne miseriam, quæ extra eius amorem est, incurramus. Sed ut de cæteris interim sileamus, vnum amoris fructum ponit Rabanus, dicens: *Quòd nihil terribilius est ipsis dæmonibus, quàm quòd in Dei dilectione desiderio æstuamus*. Cum enim mens incendio charitatis Christi æstuauerit, ab ea mox omnis maligni calliditas, versutiaq; discedit. Et inde est, quòd cæteris affectibus fidelis anima renuntians, tota diuino vigorosius incumbit amori: quia summum & verum bonum Deus est. Et ideò solus iste feliciter amat, qui solum verum bonum amat, & tantò felicius, quantò amplius amat.

Tertiù deniq; signum dilectionis huius est extrinsecum, & à duobus prioribus quodammodo causatum, scilicet alteratio quædam & agitatio corporalis ex vigore consurgens exercitiorum spiritualium, præsertim ex aspiratione vehemèti amoris vniuersi. Nam humana natura bestialis, carnalis, & indomita, quibusdam violentis & continuis exercitationibus habilitari debet ad spiritualia, velut iumentum indomitum ad iuga corporalia, & onera portanda. Ex quibus violentis exercitijs, præsertim in principio, impetuosè & sedulò prorumpit in diuersos & inusitados pestus corporales, velut ex pers rationis & ebria, sicuti plenius inferius videbitur. Hic tamen inexperis solerter attendendum est, quòd ipsa deuotio quandoque maiori queritur impetuositate & violentia quàm expedit, licet ferè semper eum quadam violentia spiritus, præsertim ab incipientibus (citra tamen animi perturbationem) exquirèda sit, propter eorum affectum & animum ad huiusmodi eleuationes nodum exercitatum & habitatum. Ratio verò prioris est, quia frequenter ex impetuoso cordis

Phil. 4.

Alteratio
corporis
ex amore.

conatu, ipsa libertas mentis obruitur, dum quali per extorsionem exercitationis accelerare nititur affectum deuotionis. Quam si iuxta votum cordis elicere non praeualeat, mente consternatur, ex hocque magis in animo induratur. Et quo se vehementius ad deuotionem ingerit, eò minus ex hoc ipso proficit, imò amplius in affectu sterilecit. Nam quo liberior, eò pinguior est deuotionis affectus, eò quòd acceleratio violenta spiritum praefocat, veluti dum uuae vel oliuae subita, & nimia vehementia comprimuntur in torculari, uinum aut oleum magis turbidum reddunt, quam si paulatim cum debita moderatione pressae fuissent. Et ideo ceteris temporibus plerique deuotiores se sentiunt, quam in praecipuis solennitatibus, cum impetuosius gratiam deuotionis conantur adipisci. Quia tunc spiritus suae libertati relictus, spontè se subleuat in subline: sicut in corpore modesta respiratio est cordis refrigeratio. Licet etiam hi, qui ceteris temporibus in conuersatione custoditi non sunt, à Deo iusto iudicio in summis festiuitatibus ab omni deuotione saepe nudari relinquantur, ut incuriae, negligentiae, & incustoditiae suae iacturam sentiant, & de cetero cautius semper ambulare discant.

De quinto scalari gradu amoris, qui dicitur Amor acutus.

Cap. XXXV.

Quarit Doctor sanctus secunda secundae, quaestione 180. de uita contemplatiua, quam gradus iste propriè uidetur attingere. Vtrum scilicet ipsa pertineat tantum ad intellectum, an etiam consistat in affectu, praesertim cum dicat Philosophus secundo Metaphysicè, quòd finis contemplationis est ueritas, sed ueritas totaliter pertinet ad intellectum. Ad hoc respondet ibidem: Quòd uita contemplatiua illorum esse dicitur, qui principaliter intendunt ad contemplationem ueritatis. Intentio uero actus est uoluntatis, eò quòd intentio est de fine, qui est uoluntatis obiectum. Et ideo uita contemplatiua, licet quantum ad ipsam essentiam actionis pertineat ad intellectum, quantum tamen ad id, quòd moueat ad exercendum talem actum uel operationem, pertinet ad uoluntatem, quae mouet omnes alias potentias, & etiam ipsum intellectum ad actum suum. Mouet, inquam, uis appetitiua ad inspiciendum sensibiliter uel intelligibiliter, quandoque propter amorem rei uisae: quia iuxta uerbum Dominicum: *Vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Et ubi est cor,*

Matth. 6,

ibi

ibi est & oculus. Quandoque verò mouet propter amorem ipsius cognitionis, quàm quis ex inspectione consequitur. Et propter hoc Gregorius super Ezechielem, vitam contemplatiuam in charitate constituit, dicens, quòd vita contemplatiua est charitatem Dei & proximi tota mente retinere, & soli desiderio conditoris inherere. Et hoc in quatum ex dilectione Dei quis inardescit, ad eius pulchritudine conspicendam. Vita ergo cõtemplatiua, licet essentialiter in intellectu consistat, principium tamen habet in affectu, in quantum scilicet aliquis ex charitate Dei, ad eius cõtemplationem incitatur. Et quia finis principio correspondet, idè terminus & finis cõtemplationis habet esse in affectu, dum scilicet quis in visione rei amat delectatur, & ipsa delectatio rei visa semper amplius excitat ad amorem. Vnde dicit Gregorius super Ezechielem, quòd cum quis ipsum, quem amat, viderit, in amorem eius amplius inardescit. Què perfectò visum causat gradus amoris istius, qui dicitur acutus, vt potè cuncta penetrans, nec quiescens, donec dilectum inueniat, & solum possideat. *Amice ergò ascende superiuu.*

Dicit commentator super Dionysium de cœlesti Hierarchia, quòd ignis dicitur acutus, quia ex subtilitate suæ substantiæ naturam habet omnibus alijs acutiorem & penetrabilior rem, ita quòd propriæ virtutis motu subintrat & penetrat vniuersa. Virtute quoq; sua est similitum aggregatiuus, & dissimilium disgregatiuus. Quia si aurum, argentum, & diuersa metalla simul vnita, in ignem fortem projiciantur, vnum quodq; se suo simili coniungit. Sic gradus amoris istius omne pretiosum, id est, spirituale, perfectè separat à vili, id est, ab omni affectu sensuali, vnum complectens, & aliud detestans. Et idè benedicatur acutus, quia, secundum Hugonem, facit quædam impetum & vehementiam ardentis desiderij, vt ibi sit, vbi amat, & cū ipso, & in ipso. Et nõ solum ab illo calidus fit, sed etiam transit omnia velut iaculum acutum in ipsum dilectum. Si enim in dilectum non iret, adhuc foris amaret, nec acutum amorem haberet, nec cum illo vnum fieret. Nam amor vult amatem vnum facere cum amato: & idè propinquat & penetrat, quantum potest, ad ipsum vnum.

Cæterum, amoris huius officium est, luctari quotidie cum conditione naturalis nostræ corruptionis. Nititur enim post viriū inferiorum sedatam tumultuationem, tranquillitatem virium superiorum ferre sursum in dilectum, dissoluens omne medium, & cõ-

Ignis vt
dicatur a-
cutus.

Officium
amoris ac-
cuti.

plectens dulciter que constringens ipsum amarum. Vnde etiam alio nomine dicitur insuperabilis, quia conatur omnia superando supergredi. De quo amore etiam dicit Augustinus in libro de moribus Ecclesie: Quod nihil tam durum, tam ferreum, quod non amoris igne vincatur. Et ideo taliter amantibus nihil durum esse potest, nec ullus labor difficilis. Quia qui amat, non laborat, eo quod, secundum Augustinum, nullo modo labores amantium sunt onerosi, sed magis delectant, sicut labores venantium, aucupantium, piscantium, & similia. In eo namque quod amatur, non laboratur, aut certe laboratur. Vnde dicit Bernardus: Labor meus vix est vnus horis: & si plus est, non sentio præ amore. Ita & ipsi iacob videbantur dies pauci præ amoris magnitudine, qui tamen de labore suo dicit in libro Genes: Die noctuq, estu vrgebar, & gelu, frigebatq, somnus ab oculis meis. Sed vnde hoc fratres? nisi quod, secundum Bernardum, si quis gustu charitatis inebriatus fuerit, ad omne opus bonum hilarescit; laborat, & non lassescit; dolet, & non sentit; deridetur, & non aduertit? O iugum amoris Christi, quam dulciter capis, quam gloriosè illaqueas, quam fortiter stringis, quam suaviter premis, quam delectabiliter oneras? Porro, gradus amoris præsentis à paucis attingitur, quia mens humana, sollicitudinibus distèta non intrat ad se per memoriam, & phantasmatibus obnubilata nõ reedit ad se per intelligentiam: ac deniq; cõcupiscentijs miserabiliter illecta, non reuertitur ad se per salutis æternæ & spiritualis lætitiæ desiderium. Et ideo taliter in his prostratus, ad se, tanquam ad Dei imaginem introrsus reuerti non potest: quantum minus ad intima Dei, velut ad cubiculum sponsi, vbi nepotium amoris huius exercetur?

Amoris autem signa quæ.

Sensus interiores quinque.

Huius quoque amoris possunt assignari tria signa, quorum primum est, sensuum interiorum vitalis exercitatio. Ex quorum scilicet argumetosa operatione sensus exteriores quodammodo sopiti redduntur, quia vires vniuersæ ad interiora reducuntur. Quinq; sunt enim sensus interiores in mète, sicut quinque sunt exteriores in corpore: de quibus habetur in spiritu & anima. Causa verò mouens ad hanc vitalem exercitacionem, est desideriosus mentis affectus internæ quietis & serenitatis. De qua dicit August. In omnibus, que mente percurro, non inuenio tutum locum animæ meæ & quietem, præterquam te Domine, in quo colliguntur sparsa mea. Quia quicquid boni in creaturis sparsum est, in æterno bono inuenitur collectum.

Etum. Ergo si quid in hoc seculo possidere delectat, Deum, qui possidet omnia, mente possideamus expedita, & in ipso habebimus quicquid feliciter & sanctè desideramus. Nam sine molestia solus Deus amatur, cum iucunditate complectitur, cum securitate desideratur. Quem quantum quis ardentius amat, tantò melior efficitur. Et quantum nunc amor Dei seruetior, tantò tunc erit eius visio suauior. Et quantum nunc ardentius desideramus eum, tantò tunc eum clarè intuebitur. Et qui amat, non laborat: quia quicquid difficile est in præcepto, leue est amanti. Si enim cum auaris tanta portat cupiditas, nobiscum quare non portat charitas? A more igitur illius ab amore seculi migremus, & amore sursum habitemus. Hinc enim *Dei ex toto corde diligere præcipimur*, vt omnes cogitationes nostras: & *ex tota anima*, vt omnem vitam nostram: & *ex tota mente*, vt totum intellectum nostrum in illum transferamus. Et huius quidem præcepti tangit Bernardus causam super Cantic. dicens, quòd solus est amor ex omnibus animæ nostræ motibus & sensibus, in quo potest creatura (etsi non ex æquo) suo respondere creatori, licet non de simili mutuat reddere vicem. Et si minus diligit creatura, quia minor est, tamen si ex toto se diligit, nihil deest, vbi totum est.

Secundò verò signum huius amoris est, continua in Deum & vigorosa quædam erectio & coactio mentalis visionis, quia iuxta commune prouerbiù, vbi amor, ibi & oculus. Et ex eo plerumq; multas illuminationes recipit diuinarum veritatum, eò quòd amor est causa potissima mutue communicationis, attestante Domino, qui ait: *Iam non dico vos seruos: quia seruus nescit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos: quia omnia quæ audiui à Patre meo, not a feci vobis.* Hinc etiam dicit Richardus, quòd ex magnitudine diuine dilectionis dependet modus diuinæ reuelationis. Hoc amore diligere se monstrabat beatus Martinus, qui oculis ac manibus in cælum semper intentus, inuictum ab oratione spiritum non relaxabat. Et Psalmista ait: *Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse euellit de laqueo pedes meos*, id est, affectus meos. In hac autem eleuatione continua mentis, anima veraciter efficitur habitaculum Dei. Quia ex hoc inferius spiritualiter angustatur, & superius dilatatur. Dilatatur, inquam diuina charitate, vt repleatur tota Trinitate, quia tota Trinitas per charitatem eius mentem inhabitat, sicut amans habitat in amato, & è conuerso. Nec ita solum, sed & realiter mansionem suam

Math. 22.
Luc. 10.

Visus mē-
tis erectio
continua
in Deum.
Ioan. 15.

Psal. 24.

ibidem cōstituit. Quia charitas est quædam participatio diuinæ nature in nobis. Propter quod dicit Ioannes in Canonica sua: *deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & deus in eo.* De hac igitur anima sic dilatata dicit Bernardus: O quanta est illi animæ beatæ latitudo & meritorum prærogatiua, quæ diuinam in se præsentiam & digna inuenitur suscipere, & sufficiens capere. Quid illa, cui suppetunt & spatiosa deambulatoria ad opus tantæ maiestatis? Non est profectò intricata forensibus causis, curisque secularibus, nec certè ventri & luxuriæ dedita, sed nec curiosa spectandi, nec cupida omninò dominandi, vel etiam tumida dominatu. Oportet namq; primò his omnibus animam esse vacuam, vt cœlū fiat & habitatio Dei. Sed & odio, vel inuidiæ, aut rancori minimè prorsus indulgendum, quia *in maleuolam animam non introibit sapientia.* Deniq; necesse est eam crescere ac dilatari, vt sic capax Dei fiat. Porro, latitudo eius, dilectio eius, sicut ait Apostolus: *Dilatamini in charitate.* Nam etsi anima, cum sit spiritus, minimè corpoream recipiat quantitatem, tamen cōfert ei gratia, quod negatum est illi à natura. Crescit ergò spiritualiter, non in substãtia, sed in virtute; crescit in gloria, crescit in templum sanctum in Domino. Vnde Augustinus ad Dominum loquens in libro Soliloquiorum, ait: Anima nostra ita facta est capax maiestatis tuæ, quod à te solo, & nullo alio possit impleri. Cum autem habet te, plenum est desiderium eius, & iam nihil aliud, quod desideret exterius, restat. Veruntamen vā animæ miseræ, cui demerito proprio tanto bono priuari, & exercitio tam mellifluo contigerit defraudari. Huius enim in sua pace & quiete, *amaritudo amarissima* cum Ezechia rege proprias calamitates desente. Nam super hoc verbo dicit Richardus: Quod magna amaritudo est in conuersione, cum quis seculo renuntians ad religionem conuertitur: maior tamen in tentatione, cum abnegans semetipsum, innumeris inimici tentationibus fatigatur, maxima verò in eternæ & internæ dulcedinis expectatione & impatientis desiderij dilatatione: quando in pace illa, *qua exuperat omnem sensum,* ex parte degustata, ad illam tamen plenè non admittitur. Multum quidem vexat hominem, cum relinquitur amor mundi: multò tamen amplius cruciat, cum calcatur amor sui. Veruntamen super omnia transfigit & penetrat cor hominis & excoquit desiderij aestibus amor Dei. Hæc ille.

Tertium deniq; signum amoris huius est, impetuosa quædam & inu-

inuſitata, ſubita frequenſq; cordialis attractio, quę perficitur viole
tiſſima quadam vi amoris ſenſualis in exercitijs ſpiritualibus: Quia
cor amanti ex tunc magis eſt vbi amat, quàm vbi animat, ita quòd
mirabilibus amoris geſtibus ad dilectum, quaſi ſaliendo properare
videatur. Vnde diſcipulus in Horologio ſapientię gradu przuen-
tus huius amoris ait inter alia: Cor mihi, o amor, abſtulisti, & dilecto
dediſti, eiq; tam inſeparabiliter conglutinasti, quòd me certis tem-
poribus quodammodo reliquiſſe putetur. Sed ad hunc gradum amo-
ris non peruenitur, niſi prius potentię rationalis animę per exerci-
tiorum frequentiam ad priſtinam perfectionem quodammodo fue-
rint reducta. Pro quo ſciendum, quòd ratio noſtra cæca facta eſt, vt
ſepè velit malũ pro bono. Voluntas ſæda, & inſtabilis memoria, ſic
quòd magis quærunt in ſædis delectari, & vilibus occupari, quàm
Deo ſuo vacare. Sed ipſa ratio in priſtinum perfectẽ reformatur, cũ
per mentis exceſum ſupra ſe rapitur, & lumine diuinę intelligentię
illuſtrata, oculo perſpicaciſſimo Deum, quantum poſſibile eſt, con-
templatur. Voluntas in priſtinam puritatem conſtituitur, cũ per
liberi arbitrij conformitatem adhærendo, in amorem diuinum mi-
rabili tranſmutatione penitus abſorpta ſpiritus vnus cum Deo effi-
citur. Memoria denique debite perficitur, cũ in dilectũ ſuum to-
taliter abſtracta, ſuique & omnium inferiorum oblita, veram iam
deguſtare ſapientiam incipit, ac inebriata dulciter ab vbertate do-
mus Dei, feliciter in Deo requieſcit. Nam iſte gradus amoris in vo-
luptate ſpiritualium deliciarum perficitur. In qua voluptate cor &
omnes ſenſitiuę potentię tanto profluuiio voluptatis internę po-
tantur, quòd eſtimat ſe fidelis anima, diuini amoris amplexibus pe-
nitus obuolutam. Nimirũ cũ hæ delitię maioreſ ſint cunctis
mũdi voluptatibus, etiamſi omnes vna creatura capere poſſet: ideo-
que voluptas iſta ſtatim ebrietatem ingerit, dicente ſponſo: *Bibite
mei, & inebriamini chariſſimi. Ibi plerumque repetitur Benjamin adole-
ſcentulus in mentis exceſſu*, quia mentes nondum in talibus exercitata,
diuinę dulcedinis vbertatem ſuſtinere non przualent. Eſt enim e-
brietas ſpiritualis quædam vberior affectiui ſaporis, & internę vo-
luptatis in corde receptio, quàm ipſum cor poteſt digerere, aut de-
ſiderium exoptare. Cor enim humanum diuini amoris tripudio,
vel diuinę fruitionis deſiderio valenter inflammatum, hiantibus
arterijs in ſe dilatatur, & velut inter anguſtias peccatoris coarctat-
tum,

Deforma-
tio virium
animæ.

Reforma-
tio virium
animæ.

Cant. 5.
Pſalm. 67.

Ebrietas
ſpiritualis.

A. 2.

tum, per ardoris violentiam, extra se potenter erumpit, & amoris flammam, quam in se sentit, volens nolensque per indicia exteriora eructuando vel reboando manifestat, ac totum hominem sua violentia commouendo concutit. Quo profectò spiritu zstantes Apostoli *musti* videbantur *pleni*, quod vtrique nouas lagunculas disrumperet solet. Quia talis feruor inexperitis & nondum exercitatis mentibus primitus infusus, minimè valet cohiberi, quin per inusitatos gestus foras erumpat, sicut vinum nouum in vase positum, primitus ebullit, quod idem inueteratum quiescit. Quidam enim cantibus diuinis, & quidam vberibus lachrymis ac singultibus, aut vocibus multifarijs inusitatis indicat vbertatem dulcedinis. Quidam etiam multimodis membrorum inquietis gestibus & importunitatibus occupantur, ita quòd coguntur discurrere, saltare, manibus plaudere, membris tremere, vel alia quæque secundum vsum communem inusitata perficere. Et hæc deliciofior est vita secundum cordis affectionem, quæ potest haberi ab homine. Nam quidam eius voluptate intra se liquefcunt, ita quòd non remanet vox, neque sensus. Quidam etiam tanta replentur vbertate, quòd cor eorum quasi vasculum musto plenum absque spiraculo subitam minetur rupturam.

De sexto scalarum gradu amoris, qui dicitur Amor feruidus.

Cap. XXXVI.

Quarit Doctor sanctus secunda secundæ, quæstione centesimæ octogesima: Vtrū ipsa cōtemplatio, quæ est officium propriū amoris diuini, delectationem habeat, præsertim cum omnis contentio, & omne certamen delectationem impediatur: sed vt dicit Gregorius super Ezechielem: Anima cum Deum contemplari nititur, velut in quodam certamine posita, modò quasi exuberat, quia intelligendo, & sentiendo, de incircumscripso lumine aliquid degustat; modò verò succumbit, quia degustado iterum desinit. Ad hoc breuiter respondet ibidem, quòd cōtemplatio potest esse delectabilis dupliciter: Primò ratione ipsius operationis, quia vnicuique delectabilis est operatio sibi conueniens secundum propriam naturam, vel habitum: sed cōtemplatio veritatis competit homini secundum suam naturam, prout est animal rationale. Ex quod cōtingit, quòd omnes homines naturaliter scire desiderant, & per cōsequens in cō-

Cōtemplatio
vt delectabilis
est dupliciter.

gnitione veritatis delectantur. Sed adhuc magis fit hoc delectabile, habenti habitum sapiētię, & scientię. Ex quo accidit quod sine difficultate quis contemplatur. Secundo vero redditur contemplatio delectabilis, ex parte obiecti, in quantum scilicet quis rem multum amatam contemplatur. Sicut etiam contingit in visione corporali, quę delectabilis redditur, non solum ex eo, quod ipsum videre fit delectabile: sed ex eo, quod etiam quis vidit personam amatam. Cū ergo vita contemplatiua consistat in contemplatione Dei, ad quam mouet intensa charitas, hinc est, quod vita contemplatiua delectabilis redditur, non solum ratione contemplationis eius, cuius pulchritudinem sol & luna mirantur, sed etiam ratione diuini amoris, qui scilicet ex contemplatione semper intensior redditur. Et ideo quantum ad vtrumque delectatio illius excedit omnem humanam delectationem, eod quod delectatio spiritualis potior est, quā carnalis, & amor ille, quo Deus ex charitate diligitur, omnem alium amorem excedit. Præterea, licet cet tamen illud quod prouenit ex contrarietate rei exterioris, impedit illius rei delectationem (non enim quis delectatur in re contra quam pugnat) in re tamen pro qua pugnat, cū illam adeptus fuerit quis, in ea magis quā in aliqua alia (cæteris paribus) delectatur: sicut Dominus gratulatur de oue prius perditā, & reuēntā. Et ideo vita contemplatiua præcipue terminatur ad delectationem: nec mirum, cū per eam nobis fit quædam inchoatio prælibatioque futurę beatitudinis, quę tūc incipit, & in futuro perficietur. Vnde Philosophus licet gentilis, decimo Ethicorum, in contemplatione optimi diligibilis, posuit vltimam felicitatem hominis. Ergo, *Amice, ascende superius.*

Ignis (vt ait commentator super Dionysium de cęlesti Hierarchia, ex natura sua vim habet, inferiorū ad superiora attractiuam. Nam ipsam materiam in quam agit, rarefaciendo dissoluit, ac caloris sui violentia sursum trahit: propter quod dicitur deorsum patiens, & sursum trahens. Faciendo namque motum à centro ad circumferentiā, dissoluit: ærestris in aquosa, & aquosa in aerea, & aerea in ignea. et sic inferiora ducit ad media, & media ad sua superiora. Quę proprietas apte nobis denotat gradum huius amoris, qui dicitur feruidus. Quia, secundum Linconiensē, feruere dicuntur, qui expresso calore sursum supra se feruntur, sed in se proprio potestate recidunt: sicut olla post intesum calorem, ebullire tandem incipit

Ignis vna
habet naturam attractiuam.

Feruere qui dicuntur.

capit & feruere, eò quòd aqua calore ignis fursum fertur, sed suo pòdere mox ad ima recidit. Sic nimirum, qui tandem ex accepta Spiritus sancti gratia, supra se feruntur in Deum, & ex proprio pondere recidunt in se ab actuali supra se eleuatione: Talia, inquam, vicissitudinantes congruè dici possunt, spiritu feruentes. In hoc autè amoris gradu frequenter in quibusdam, præsertim naturaliter impetuosis, dum sese fideliter exercitauerint, exurgere solet tanta vehementia spiritus, & ardoris, quòd ex ea quandam mirabilem cordialis sanguinis ebullitionem, & naturæ concussionem patiuntur. Quæ profectò ebullitio multum est nociua, ac læsua naturæ, cordis viuacitatem tadem debilitans, ac eius meatus, & cõcauitates mirabiliter comprimés, vt sanguis ex tali ebullitione corruptus egressum inuenire nequeat, & ita interiora cordis inficit. Quare tales, vt frequenter postmodum efficiuntur ex compressione cordis melancholici, & remanent tristes, quia natura iam gratiam adiuuare nõ potest, vt potè propter pressuram cordis lethali tristitiæ subdita. Sicut enim naturaliter ex lætitia cor aperitur, ita quoque ex tristitia clauditur: nec lætitiã concipere potest, nisi denud aperiatur. Et idè talibus cautè & discretè est agendum, ne naturam antè tempus destruant. Cæterum quia talis amor tam viuaciter exuberat, exteriorẽ hominem velut emortuum, & sopitum reddit, ita quòd nec penè suimet oblitus, nec verè compos sui cõprobat, secundum illud Canticũ Canticorum: *Ego dormio, & cor meum vigilat. Dormio, scilicet, secundum exteriorẽ hominem, & cor intus vigilat.* Sicut cum aliquis incipit dormire, ea, quæ circa se sũt, aliquo modo sentit, & intelligit; sed nõ aduertit. Quia cum amatissimam Domini præsentiam, & amplexus eius suauissimos præsentit, tunc omnia impediencia subito deserit, & eliminat, & ad eũ, vnde omnia dona perfecta, & optima profluũt, se toto corde conuertit: sicquẽ mox diuinæ visitationis, & allectionis beneficium consequitur. Quo Deus affectum cordis, & omnes animæ vires fursum trahens, ac ad suam vnionem alliciens, cor amatissimum in tantum afficit, & delectat, quòd toto mox affectu, hiantibus artibus se expandit. Et omnes animæ vires, ad pacis & charitatis vniciunium toto se nisu disponunt, & ornant. His igitur & similibus anima fidelis, tam efficaciter intendens, quid mirum, si interim omnium exteriorum obliuiscatur?

Cant. 5.

* Alias vinculum.

A moris fruidi si.

Huius quoque amoris, ad maiorem euidentiã, tria signa possunt
affi-

affignari. Primum est, viuacissimus quidam cum spiritu diuino cō-
 flictus, eò quòd iste sine medio feliciter cum Deo suo luctari didi-
 cit, vt habetur figuratiuè in Iacob luctante cum Angelo *vsque mane*.
 Veruntamen in hac lucta, præsertim amoris huius, spiritus noster
 quodammodò se per modum habet agentis: quia spiritus Dei, velut
 infirmiorum se simulans cedendo, pleniorum luctandi facultatem,
 & materiam administrat, & vberiorum amplexus sui copiam spiri-
 tui nostro offert. In cuius etiam figura Angelus aduersus Iacob se
 non posse præualere fingebat, dicens: *Dimitte me, quia iam ascendit au-
 rora*. Cui Iacob: *Non dimittam te, nisi benedixeris mihi*. O felix lucta, quæ
 talem benedictionem consequitur, in qua mentis serenitatem ani-
 mæ fideli Deus indulgere dinoscitur: vnde ros ille diuinæ consola-
 tionis abundantius defluit, quo confortata, & allecta, diuinam boni-
 tatem nititur luctando profundare, fontem requirens dulcedinis
 huius vbertatem scaturientem. Et hinc nascitur eidem affectus qui-
 dam insatiabilis, quo præter dilectum nihil sibi sufficit, & illum in
 hac vita semper amplius attingere cupit: quia secundum Richardū
 charitas ista semper inuenit, quod adhuc concupiscere possit, &
 quicquid fiat, desiderium ardentis animæ non fatiat. Nam insatia-
 bilis animæ sitis, bibendo non sedatur, sed irritatur, vt semper dile-
 ctus ardentius requiratur, & inde cōflictus ille spirituum causatur.
 Nam dicit Hugo, quòd Deus desiderium nostrū prouocat, & inui-
 tat vt augeat, quando amorem suum in nobis excitat, sed fugiendo,
 vt sequamur, inflammat. Tale enim est cor hōminis, vt si quod dili-
 git adipisci non valet, ampliori desiderio inardescat. Sic enim in Cā-
 tici sponsus adueniens *stat post parietem, prospicit per fenestras*, vt
 quasi lateat, & non lateat. *Mittit manum suam per foramen, tangit spon-
 sam, & vocat eam, & ait: Veni. Illa vt audit sponsum adese,*
furgit mox, festinat, aperit brachia ad amplexum, liquefcit ani-
ma, feruent præcordia eius, exultat, gaudet, tripudiat. Sed ille dum
 teneri puratur, declinat, & subito, quasi de medijs elapsus amplexi-
 bus, fugit. Quid est hoc? Dum non quæritur, quærit: dum non vo-
 catur, venit: dum autem quæritur, declinat: dum vocatur, fugit. Di-
 liget autem, & ideo venit, sed quia hinc non diligit, id est, in hoc
 mūdo, in hoc exilio, ideo fugit. Sed vocat nos ad terram suam, quia
 talis amor non decet patriam istam. Nam iucundus amor amœnum
 locum requirit. Anima verò vicissitudinis huius non ignara, dum

gnatia.

Gen. 32.

Cant. 2.

Cant. 5.

Phil. 1. spōsi gratiam præsentiā subtraham senserit, licet dolenter hoc sustineat, dissolui cupiens, & esse cum Christo, fidem tamen, quam erga spōsum habuit non derelinquat, sed omnem diligentiam adhibeat, qualiter irreprehensibilem, & immaculatam sese conferuet, quasi tur tur solitaria gemens, & ad gratiam eius præsentiā aspirans. Pro quo notandum, secundum Richardum libro de contemplatione: Quod qui ad gratiam cōtemplationis proficit, cum illam sibi ultra solitum subtrahi sentit, est quod facere debeat, vnde ad illam recuperandam adiuuari valeat.

Contem-
plationis
gratia vt
recupere-
tur.

4. Reg. 3.

Debet autem intensis meditationibus in se cordis exultationem reparare, & impensa sibi diuina beneficia ad mentem reuocare, & ex hoc se ad profundam gratiarum actionem instigare: sicque tandem internum illud spiritualis harmoniæ organum, ex intimo affectu, in diuinas laudes relaxare. Vnde Elifaus de verbo Domini requisitus, cum spiritum prophetiæ sibi tenuisset deesse, psalter fecit adducere quo psallente, mox in eum insiliuit spiritus prophetiæ. Sic & tu fidelis anima, mentalibus delicijs affucta, quæ soles ad theoreticos quosdam excessus subito quodam gaudiorum tripudio subleuari, huius exemplo discas, quid agere debeas, vt sub necessitatis articulo, velut ad manum habeas, quo te ad assuetas delicias reparare valeas. Quid enim per psalter, nisi quandam in Deum cordis exultationem accipimus? qui tunc adducitur, cum prouida meditatione cordis, ex recordatione diuinorum beneficiorum exultatio reparatur. Psallimus autē, cum ex magno cordis tripudio in diuina præconia iubilamus.

Psal. 49. Vnde Psalmista ait: *Sacrificium laudis honorificabis me, & illic iter, quo ostendam illi salutare dei.* ex tunc enim præ nimietate gaudij mens se incipit ab omnibus inferioribus suspendere, & ad cœlestia contemplanda quadam alienatione sui transire. est & alius modus, secundum eundem Richardum, recuperandi gratiam contemplationis, scilicet per compunctionem, quæ procedit ex corde deuoto, de quo tangit Bernard. super Cantic. dicens inter alia: Si cui nostrum cum sancto Propheta, *Deo adhaerere bonum est:* & vt manifestius loquar, si quis in vobis est, ita desiderij vir, quod cupiat dissolui, & esse cum Christo, cupiat autem vehementer, sicut ardens, assidue medietur, is profectò non secus, quàm in forma sponsi, suscipiet verbum in tempore visitationis, hora videlicet, qua solet intus astringi quibusdam sapientiæ brachijs, atq; inde sibi infundi sentiet sua-

uiz.

uitatem sancti amoris. Siquidem desiderium cordis eius tribuetur ei, sed cum vigilijs, & obsecrationibus, ac imbre multo lachrymarum quæsitus fuerit, & inuentus, subito, dum teneri putatur, clabitur, & rursus lachrymanti, & insectanti occurrere comprehendit patitur, sed minime teneri, dum iterum subito, quasi de manibus auolat. Quod si institerit precibus, & fletibus, denudè reuertetur, sed rursus mox disparebit, nec videbitur, nisi iterum toto desiderio requiratur. Et ideo licet de præsentia sponsi, posset esse frequens lætitia, non tamen præsentie copia. Quia et si visitatio lætificat, molestat tamen vicissitudo, donec deposita sarcina corporeæ molis, auolet expedita mente sequens dilectum quocunque ierit.

Secundum verò signum huius amoris, est quoddam ardor, & vehementis desiderium, *dissolui & esse cum Christo*, nisi saltem ex proflua charitatis abundantia, pro complacentia dilecti, pro salute proximi, hanc ipsam dissolutionem expeteret, si expediret, esse differendam, sicut Paulus subiunxit, dicens: *Cupio dissolui, & esse cum Christo*, *multò magis* autem manere in carne propter vos. Et beatus Martinus: Domine, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem. Veruntamen felix sponsa dissolutionem exoptat, quia nihil superest quod timeat, nihil quod in terrenis placeat, & ad copiam huius amplexus vehementer aspirat, dicens: Heu mundana mollicies, quæ tactum meum tam miserabiliter decipiebat, & ignoravi bone Iesu, quod tam suavis esset amplexus tuus, tam honestus attactus tuus, tamque delitiosum tibi coniungi. Tuus enim, dulcissime Iesu, amplexus non maculat, sed mundat: tuus attactus non inquinat, sed sanctificat. O Iesu fons vniuersæ dulcedinis, quatum habes deliciofitatis, & honestatis, ac spiritualis iucunditatis, quando *leua tua æternæ sapientiæ, & cognitionis, est sub capite, hoc est, sub illuminata ratione, & dextera tua diuinæ clementiæ, & dilectionis amplexabitur me in voluntate*. Denique, ratio tam vehementis, & ardentis desiderij est, quia in hoc gradu amoris ipsa mens, id est, superior pars rationis, mirabili quadam amplitudine dilatatur, & ad multa contemplanda spiritualiter amplificatur. Quam nimirum cum Deus per suam præsentiam visitat, & ardor diuinæ charitatis inflammat, tunc exclusis subito cunctis cupiditatibus, & omnibus alienis occupationibus, feruens Dei charitas omnia animæ præcordia intus occupat, ac per suam dilectionem dilatatur, ut ad capiendum, & viden-

Desiderij
finis huius
mortalitatis.

Phil. 1.

Cant. 2.

dum Deum capax fiat. Quod utique contingit, cum Deus, qui spiritus est animam visitans, praesentialiter adesse sentitur, & intelligitur. Quia, ut dicit Bernardus, oculus meus intelligentia mea. Unde Dominus aduenturus, ut hospitium suum paratum inueniat, ipsas animae vires adornare solet, ita quod concito memoria ditescit, intelligentia clarescit, voluntas inflamescit. Exinde mens ipsa totum intuitu, & affectum in Deum dirigit, ut ad sua intima dilectum introducat, & in optimo suo collocando constituat. Dilectus enim tuus anima mea, tunc ad intima tua ducitur, & in optimo tuo collocatur, cum ex intimo desiderio, spreto rebus vniuersis, solus per dilectionem amplectatur. Nam quamdiu poteris ex aliena quacunque consolationem accipere, non dum audeo dicere, si num tuum intimum ardentissimi amoris dilectum possidere. Quod si illud introducere non fatagis ad intima tua, quomodo te credam posse sequi ad sublimia sua? Unde merito concludit Richardus, dicens: Quod certum signum fit tibi, quaecunque es anima, quod dilectum tuum minus diligis, vel ab eo minus diligeris, si ad illos theoreticos excessus nondum vocari, vel vocantem nondum sequi merueris.

Zelus salutis proximi.

Tertium denique signum huius amoris est, quod sine retractione cordis pro salute proximi paratus inuenitur mori, aut quaecunque aduersa pati. Quod fit, quod quantum ad naturam, & gratiam, ac aeternam salutem omnes inimicos velut amicos diligit. Cuius ratio est: quia dicit Augustinus libero de gratia, & libero arbitrio: Quod parua charitas non sufficit ad implenda magna mandata, sed talis dilectio perfectorum est, dicente Domino: Diligite inimicos vestros, benefacite huic qui oderunt vos, & orate pro persecutoribus, & calumniatoribus vos, ut sitis perfecti, sicut & pater vester caelestis perfectus est. Et iterum: Ut sitis sicuti pater vester, qui solem suum oriri facit super bonos, & malos. Et hoc facit amor, quia dicit Hugo de arrha anime: Quod amor transfert amantem in similitudinem amati, in quantum potest, non solum quantum ad substantiam, sed etiam quantum ad operationes arduorum, & difficultium.

Matth. 5.

De septimo scalari gradu amoris, qui dicitur Amor superferuidus.

Cap. XXXVII.

Querit Richardus super tertium distinct. 24. Vtrum passio amoris sit essentialiter transformatio appetitus sensitiui, praeter-

cum dicat Hugo de artha anime: Quod ea vis amoris est, ut te talem esse necesse sit: quale illud est, quod amas. Et cui per affectum con-
 iungeris, in ipsius similitudinem, ipsa quodammodo dilectionis
 societate transformaris. Ad quod breuiter respondet: Quod amoris
 passio est essentialiter transformatio appetitus sensitui in aliquam
 similitudinem amati. Talis igitur amor, passio quaedam est, non de-
 structiua que assimilatur corruptioni, cuiusmodi passio secundum
 aliquos est odium, sed est passio saluatiua, quæ in hoc magis assimi-
 latur generationi. Talis enim passio, est transformatio quaedam pa-
 zientis, in similitudinem agentis. Sicut aerem istum à luce pati, est
 ipsum in similitudinem lucis transformari, quæ est lumen. Amoris
 ergo passio, est appetitiuæ potentie transformatio. In qua scilicet
 immediatè est amoris passio, & hoc in similitudinem istam passionis
 agentis. Passionem autem agens, est bonum cognitum conueniens
 sensitivo appetitui, eo modo, quo obiectum est causa passionis. Et
 sic amor est transformatio appetitus sensitui, in similitudinem talis
 boni. Ex quo plerumque sequitur ecstasis quædam, præsertim secun-
 dum partem appetitiuam, quia, secundum Dionysiu, diuinus amor
 ecstasim facit, in quantum scilicet hominis appetitum in rem ama-
 tam tendere facit. Dupliciter enim causatur ecstasis, ut dicit Sanctus
 Thomas 1.2. qu. 29. Primò, secundum vim apprehensiuam, cum sci-
 licet ponitur extra cognitionem sibi propriam, vel cum ad superi-
 ora sublimatur, ad comprehendendum ea, quæ sunt supra sensum, &
 rationem. Tunc enim dicitur ecstasim pati, in quantum ponitur ex-
 tra connaturalem apprehensionem rationis, & sensus: vel quia ad in-
 feriora deprimitur, ut cum quis in furiam, vel amentiam cadit, di-
 citur ecstasim passus. Secundò, secundum vim appetitiuam, dicitur
 aliquis ecstasim pati, cum appetitus alicuius extra se quodammodo
 vigore sui impetus exiens in alterum fertur. Et istam ecstasim pro-
 priè, & directè causat amor intensus. Primam verò facit dispositiue,
 in quantum scilicet meditari facit de amico. Nam intensa meditatio
 vnus, causat abstractionem à cæteris vniuersis. Et dum meditatio
 ad amatum dirigitur, confestim charitas inflammatur, & exercitij
 spiritualis actualitas vigoratur. Vnde Psalmista ait: *Et in medita-
 zione mea exardescit ignis*, scilicet charitatis. *amico igitur ascende supe-
 rius.*

Ecstasis
causari
bisariam.

Psalm. 38.

Commentator super Dionysium de cælesti Hierarchia ait, quod
 Vuuuu ignis

Ignis ut
sublime
petat.

ignis inter omnia elementa situm habet sublimiorem, quia ponitur immediatè sub orbe Lunæ. Et hoc ideo, quia naturam habet subtiliorem, & leuiorem. Et ideo dicitur excelsus à Dionysio, quia pòdere carens, sublimia petit, & supereminet vniuersis. Quicquid enim corporeum est, naturaliter sub eo subsistit: vnde & flama ignis semper se sursum, tanquam ad proprium centrum eleuat. Est autem flama materia ignea accensa in aerea substantia. Aer enim propter substantiæ suæ subtilitatem, & immediatam, quam habet cum sphaera ignis vicinitatè, de facili ignitur, & in materiam igneam commutatur. Et quantò substantia aerea purior est, tantò flamma lucidior, & clarior erit, ac naturæ lucis similior videbitur. Denique flamma naturaliter sursum mouetur, & ab omni parte rei accensa, linealiter in acutum sursum tédit. Et sic in extremitate sua formam habet pyramidalem, & acutam. In angulo verò acuto propter concursum radiorum, sui caloris actionem fortius imprimit. Et ideo in summo pyramidalis angulo, materiam sibi appositam citius incendit. In omnibus autem prædictis, effectum huius amoris aptissimè nobis exprimit, qui gradus amoris à beato Dionysio vocatur superferuidus, de quo dicit Hugo: Nescis quoniam id quod superferuet, quadam caloris, & lacendij sui violentia, iactatur extra se, totaliterque supra se, & facit motionem magnam inuisibili æstuatione? Quod enim prius acutum fuerat in dilectione, obfistentia cuncta penetrás, iam superferuidum fit, & ebullit, in semetipso stare non valens, quia etiá se contemnendo relinquit. Nam ille, qui solum hoc appetit, quod amat, in illius etiam comparatione semetipsum despicit qui amat. Neque enim verè solum illud appeteret, si vel seipsum cum illo amaret: sed hoc facere nõ potest, nisi magnus & singularis amor. Hic enim nec se capit, & modum nescit. Vnum autem scit, quia quisquis amat, modum habere nescit. Nimirú, quoniam iste cum Deo suo felicius, quàm prior colluctatur, eò quòd spiritus diuinus sese iá profusus & vigorosius applicans, se nostro spiritui conferre dignatur, vberiore colluctandi facultatem indulgendo. Quod citò præsentians anima fidelis, in illum tanta fertur auuiditate, velut si totum in creatum, & incomprehensibile bonum, comprehendere niteretur, cum tamen ipsa creata sit. Et hoc ideo facit, quia amor eius modum nescit. sed ex hoc conuerso, quanto maiori conatu dilecti totalitatem pertransire nititur, tantò profundius ab eodem feliciter absorbetur.

Flammæ
natura.

Amor superferuidus.

betur. Sicut à simili pisciculus fluuiatilis hamum escatum deglutire cupiēs, protinus capiēns capitur, & sursum ad littus attrahitur. Hinc etiam amor iste vocatur alio nomine amor violentus, eò quòd amoris huius aculeus mentem hominis medullitus penetrat, & affectum flammigeris anhelationibus trāsuerberat, adeò quòd æstum desiderij sui cohibere non præualens, impetu vigorosissimo sedulè superferueat, & humanæ naturæ violentiam non modicam inferat, quia sic amantem in amatum importunitate sua transformare nititur. Nam charitas, vt dicit Abbas Iohannes, secundum qualitatem est similitudo, quantum hominibus possibile est: secundum operatione verò est ebrietas animæ: secundum autem proprietatem est fons fidei, abyssus longanimitatis, & mare humilitatis.

Huius igitur amoris, ad maiorem euidentiam, tria signa possunt assignari: quorum primum est, quotidianus excessus in iubilū mentis, de quo dicit Psalmista: *Beatus populus qui scit iubilationem.* Iubilus autem, secundum Gregorium 34. Moralium dicitur, quando gaudium inestabile mente concipitur, quod nec abscondi potest, nec sermonibus aperiri, & tamen quibusdam motibus proditur, quamuis nullis proprietatibus exprimat. Vnde Psalmista ait: *Beatus populus qui scit iubilationem,* non qui loquitur: quia sciri quidem mente potest, sed dictu exprimi non potest. Per illā quippe sentitur, quod ultra sensum est, & cum vix ad hoc contemplandum sufficiat conscientia scientis, quando ad hoc exprimendū sufficeret lingua dicētis? Hæc ille. Vnde in hoc gradu amoris plerunq; menti datur quædam simpla & vniformis serenitas, nullis qualiumcunque formarū discretionibus variata. Per quod, inquam, simplex & serenum infusum sibi lumen, inuenit se penitus recollectum, stabilitum, penetratum, & anchoratum, ac in diuinam vnitatem per amorem & intentionem serenissimam totaliter inclinetum. et ex eo per consequens, spiritalis quædam claritas exoritur, partem intellectuam illuminans, & reuelans in cunctis virtutibus luculentissimam veritatem. Quā reuelatione qui acceperit, necessariò reuelationibus, vel attractione superessentiali non indiget. Is igitur super omnia considerare debet diligentius, an perfectam Christi similitudinem gerat in omnibus. Quia per hanc spiritualement charitatem intellectus noſter ad quæuis virtutum exercitia cognoscenda, & arcana sacre scripturæ discretionis acumine penetrada, diuinitus illuminatur. Por-

Vuuu 2 rō,

Amoris
superfer-
uidi signa.
Psalm. 88.
Iubilus.

rò, B. Augustinus huiusmodi dulcedine quandoque præuentus
 aiebat: Quid est illud dulce, quod in recordatione Dei mei me tan-
 gere solet, & tam suauiter afficere, vt iam quodammodo totus à me-
 metipso alienari, & (nescio quo) abstrahi incipiã? Subitò innouor,
 & totus immutor, & bene mihi esse incipit, vltra quã dicere sufficiã.
 Exhilaratur conscientia, in obliuionem venit omnis præteritorum
 dolorum meorum memoria. Exultat animus, clarescit intellectus,
 cor illuminatur, desideria iucundatur, iam iamq; alibi (nescio vbi)
 me esse video, & quasi amplexibus amoris intus teneor, & nescio
 quid illud sit. Et cum retinere illud semper, & nõquam perdere, to-
 to nisu laboro, luctatur quodã modo delectabiliter animus, nõ rece-
 dat ab eo, quod semper amplecti desiderat quasi in illo desideriorũ
 omnium finem inuenerit, & ineffabiliter exultat. Nunquid non ille
 est dilectus meus? vñ ipse est dilectus meus, qui visitare me venit,
 non vt totum infundat, sed vt gustandum præbeat: non vt impleat
 desiderium, sed vt trahat affectũ. Cum igitur anima fidelis internã
 illam dulcedinem degustat, nihil mirum, si amore dilecti totaliter
 estuat, dicens cum Psalmista: *Quemadmodum desiderat coruus ad fontes a-
 quarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.* Et ex hoc impetu feruoris irã
 supra semetipsam nititur, & idẽ bene amor superferuidus nomi-
 natur: sed ad infirmitatis suã tenebras concitò fracta relabitur, sic-
 que diuersis vndarum fluctuationibus agitur.

Expecta-
 tio aman-
 tis animæ
 tædiofa.

Secundum proinde signum huius amoris, sunt expectationes tæ-
 diofæ. Quia dicit Linconien. super 7. cap. Angelicæ Hierarchiæ:
 Quod amore tendente in rem amatam, nihil velocius, nihil acutius,
 nihil penetratius, nihil subtilius reperitur. Quia natura sua nõ qui-
 escit, donec supernaturaliter penetrauerit totam profunditatem,
 & pertransierit amabilis totalitatem, quantum potest. Et idẽ quã-
 do cursus amoris huius impeditur, vel in modico retardatur, tota
 mens concussa turbatur, & expectatione sua tædiatur, eò quod ta-
 liter amanti nimis longa videtur omnis mora, & omnis expectatio
 redditur onerosa. Et quoniam amor iste cuncta respuit, quæ aliquo
 modo officium illius & exercitium impediunt, idẽ præter amatũ,
 vniuersa fastidium ingerunt. *Omnia,* inquit Apostolus, arbitratus
 sum vt stercore, vt Christum lucrifacerẽ. Hinc etiam expellit om-
 ne desiderium, excludit omne studiũ, violenter opprimit omne exer-
 citium, quod affectui suo & fini præoptato non militat. Nam quic-
 quid

Philip. 3.

quid agit, quicquid cogitat, intolerabile videtur, nisi in vnum desiderij finem concurrat. Neque id mirum, cum dicat Bernard. Quod anima, quæ didicerit, & acceperit semel à Domino, intrare in semetipsam, & in intimis suis Dei præsentia suspirare, & quærere faciem eius: talis, inquam, nescio an gehennâ ipsam experiri ad tempus horribilius pœnalituse ducat, quàm post spiritualis studij huius semel gustatam suauitatem, exire denuò ad illecebras & molestias carnis. In cuius persona dicit sponsa in Canticis. Exui me tunicamea, & quomodo induar illa? lau pedes meos, & quomodo inquamabo illos?

Tertium denique signum huius amoris sunt alta desideria. Cuius ratio est, quia, secundum Augustinum, Omnia ponderibus suis aguntur, & loca sua petunt, grauiâ deorsum, vt lapis; & leuiâ sursum, vt ignis. Sed quod est pondus in corporibus, hoc est, amor in spiritibus. Amor meus pondus meum, eò feror, quocunque feror. Dono tuo accendimur, & sursum ferimur, inardescimus, & intus ascendimus per ascensiones in corde ad pacem Hierusalem. Hæc ille. Et ideò quânto magis amor accenditur, tantò pariter & anhelosa desideria sursum perfectius efferuntur & attolluntur: nec quiescunt, donec ad amati gratum amplexum & vnionem perueerint. Ac per hoc in celsitudine vitæ perfectioris per desiderium se subleuant, quòd intolerabile esse iudicant, quicquid illud exterius non sonat, quòd intus amant. Ea verò quæ suis affectibus militant atque subseruiunt, quasi raptu velocissimo, in sublime spiritualis intelligentiæ seelum portant. Quia nimirum in hoc amoris gradu contemplatiua mens, in Deum tam profundè subleuatur, quòd ipsa viuacitas intelligentiæ diuinitus irradiatæ, metahumanæ industriæ transcendit, licet tamen in mentis alienationem non transcat, ita quòd & supra se sit quòd videat, & tamen ab assuetis penitus non recedat. Mens enim præsentia sui Creatoris visitata, & ex eius amore dulcissuè dilatata, propter feruidam Dei charitatem, quam sentit in se natam, vltra se continere non præualens, intuitu mentali sursum se librat, & illum, à quo tam dulciter visitatur, videre desiderat. Cùm igitur sic sursum eleuata dilecto suo per amorem feruidum perseueranter inhæserit, inter illius brachia, tandem suauius ac profundius consopiri iam incipit, ita quòd non solum delectabiliter, sed & tenaciter Deo tunc inhærere se sentiat, ad eò quòd vi quadam abstrahitur à sensu visibilium & memoria.

Vuuuu 3

Quia

Quia sapor ille, mentem spiritualibus delitijs inebriat, & ab exterioribus abstractâ, sua virtute Deo conglutinat. Et quanto amor vehementior, & intelligentia lucidior, tanto validius ac profundius mentem in se rapit, quousque tandem animus cuncta, quæ sub Deo sunt, abijcit, & in solo diuinæ contemplationis radio liberè se figit, licet breuiter in quodam velut corusco luminis cælitus emicantis fulgore. Quia corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Quanto tamen feruentius ab inferiorum memoria nostra mens ad superna sustollitur, tanto perfectior erit deuotio, & lucidior contemplatio, ac plenior, suauior, prolixiorque diuinorum amplexuum felix inhaesio. Quia simul vtrisque nostra mens intenta esse non potest, eò quòd ab inuicem sicut lux à tenebris diuisa permanent.

Sap. 9.

Esuries amoris quæ

Ex hac igitur subleuatione mentis & puritate contemplationis, in tantum homini accrescit esuries amoris, quòd per excessum sui ipsius se iugiter immolâdo, tandem in operatione sua deficiat, & extremo spiritu defessus, ab amoris igne resolutus, quodammodo dulciter annihiletur. Esurit enim Deum plenè degustare, quem tamen capere nullo conamine præualet, sed in singulis diuinis irradiationibus, ipsemet à Deo comprehenditur, & recenti semper amoris tractu in dilectum trahitur: sicque viribus proprijs paulatim destituitur, sicut Psalmista loquitur de affectu regni cælestis: *Quam, inquit, dilecta tabernacula tua Domine virtutum, concupiscit & deficit anima mea in atria Domini, sicut vua in torculari pressa deficit, scilicet à se fluens in naturam vini. Vnde idem ait: defecit in salutare tuum anima mea. defecit, inquam, à se fluendo per amorem, in salutare tuum, id est, Christum. Et ex illo tractu amoris diuini talis esuries in eo iugiter renouatur.*

Psalm. 83.

Psalm. 118.

De octauo scilicet gradu amoris, qui dicitur Amor liquidus.

Cap. XXXVIII.

Querit Doctor sanctus secunda secundæ quæstione 29. Vtrum amor causet mutuam inhaesionem, ut scilicet amans sit in amato, & conuerso: sicut de amore supernaturali dicit Ioannes in Canonica sua: *deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, &c.* Non enim videtur possibile, quòd continens sit contentum. Ad hoc respondet ibidem: Quòd effectus mutue inhaesionis dupliciter in-

à Ioan. 4.
Adhæcio
mutua ut
contingat.

intelligi potest. Primò, quantum ad vim apprehensiuam, & sic amatum in amante esse dicitur, in quantum amatum immoratur in apprehensione amantis, secundum illud ad Philippenfes: *Ed quòd habetis in corde.* Sic enim amatum est in amante, in quantum est impressum in affectu eius per quandam complacentiam. Contra verò secundum eandem vim, amans est in amato, in quantum amans non est contentus amati superficiali apprehensione, sed singula, quæ ad amatum pertinent, intrinsecus nititur disquirere: & sic ad interiora illius ingreditur, sicut de Spiritu sancto (qui amor est) dicitur prima ad Corinthios: *Quòd omnia scrutatur, etiam profunda Dei.* Secundò, quantum ad vim appetitiuam, amatum esse dicitur in amante, prout est per quandam complacentiam in eius affectu, ut in eo, vel in bonis eius, per præsentiam eius delectetur, vel etiam in absentia per desiderium: & hoc propter amati complacentiam interius radicatum. Contra verò amans est in amato, Primò, per amorem concupiscentiæ, quæ scilicet non requiescit in quacunquere extrinseca, aut superficiali adeptione vel fruitione amati, sed quærit amatum perfectè habere, quasi ad intima illius perueniēs. Vel, Secundò, per amorem amicitie, quo scilicet reputat bona vel mala amati sicut sua, ut quasi ipse in amato suo videatur bona vel mala pati & affici. Et idè proprium est amicorum idem velle & idem nolle, ac in eodem contristari & gaudere, secundum Philosophum nono Ethicorum, & secundo Rhetor. ut sic in quantum quæ sunt amici, sua, æstimat, amans videatur esse in amato, velut idem factus in eo. O felix in hæsis, qua Deo sic in hæret, quia cum eo spiritus vnus efficitur. *Amice ergò ascende superius.*

Secundum naturales, ignis ex sua subtilitate virtutem habet sui cum alio corpore immediatissimè vnitiuam, veluti si quodam modo materia vniretur suæ formæ, ut patet in ferro ignito & carbone inflammato, in quibus talis coniunctio vtriusq; perficitur, quòd inter vnus & alterius substantiam, sensibilis differentia non habetur. Et hoc idè quia inter omnia elementa, ignis minimum habet de materia & plurimum de forma, ita quòd propter suam subtilitatem videtur quasi non habere corpulentiã. Additus enim alteri corpori, non videtur ipsum augere, quia ferrum non inuenitur maius ignitum, quàm frigidum, eundem cum illo locum occupans, & gradum huius amoris, qui liquidus dicitur, aptè nobis designans, quo scilicet

cet spiritus amantis & amati felici copula in inuicem fluunt. Nam in amore liquido ipsa mens in abyssum amoris diuini rapitur. Quo scilicet absorpta, sese cum omnibus creatis perfecte relictis; tota liquefcens, in æternum amorem effluit. Dumq; ab illo diuini amoris incendio circumdatur, & intimè penetratur, tunc vndique vehemèter inflammatur. Et sic animus humanus seipsum exuens, diuinum quendam affectum induit, ac inspectæ pulchritudini configuratus, totus in aliam figuram transit. Sicut enim ferrum naturaliter nigrum & frigidum, dum in ignis incendio moram facit, paulatim nigredinem deponit, & ignis in se similitudinè trahit, donec totum liquefat, & à se deficiat, ac in aliam penitus qualitatem transeat: sic anima diuini amoris incendio penitus absorpta, prius incallescens, tandem incandescit & liquefcit, à priori statu penè deficiens, & sic vnus cū Deo spiritus efficitur, quia in se tota liquefcit, & in illū, quem diligit, tota liquefcens fluit. Vnde, sicut ignis in se materiam conuertit, in quam agit, sic amor diuinus animam in se conuertit, quam accedit. Et sicut varia metalla igne resoluta, pariter in vnum confluunt: sic Deus, & anima inter se longè diuersa in vnum spiritum per amoris ignem confluunt. Quia ex hoc igne amorosa corda liquefcunt, liquefcendo deficiunt, deficiendo transeunt, transeundo vniuntur, & vnita perficiuntur, dum in illam vnitatem transeundo perueniunt, quam Iesus à Patre postulans, ait; *Rogo Patrem, vt vnum sint, sicut & nos vnum sumus.* Ita hic liquidus amor post felicem luctam consequitur benedictionem, nec iam de cætero velut agens luctam continuat: sed potius ab affluentia diuini spiritus luctam patiendò prosequitur, eò quòd omnibus viribus ab actionibus suis sabbatizantibus, & veluti penitus destitutis, sola virtus amatiua superior negotium suum prosequi nititur, donec ad intimum amplexum dilecti perducatur, & illic tandem ipsa feliciter absorbeatur.

Ioan. 17.

Amoris li-
quidi sig-
na tria.
Affectio-
nes eccla-
sticæ.

Ceterum, amoris huius similiter tria signa possunt assignari. Primum signum, sunt affectiones ecclasticæ: Quia, secundum Dionysium, talis amor in Deum tendens, est faciens ecclasticum spiritum, eò quòd amor non permittit tales amatores esse sui ipsorum per mentis sobrietatem, sed eorum, qui amantur per mētis excessum. Et ideo qui sui non sunt, sed aliorum, extra se sunt. Hinc etiam dicit Bernardus: Quòd non est præsentior spiritus vbi animat, quàm vbi amat. Hic autem

autem excessum charitas facit, quæ per fortissimam suam inclinationem tendentiam causat vehemetem in rem amatam. Vnde dicit Vercellen. in Prologo super Cant. adducens illud Apostoli: *Viuo autem,* Gal. 2. vita naturali, iam non ego. Permutationem enim excessiuam ad æternitatis immensitatem, quasi absorptus & officio proprio suspensus dimoueor, doceor, & regor vita supersubstantiali, cui vnior, qua repleor: *viuit verò in me Christus,* id est, sicut anima sobria me regit naturaliter, & disponit ad omnem actum inferiorem, sic virtus Christi, cui vnior, gratuitò me viuificat, & ad omnia disponit. Et hoc dixit sicut verus amator, qui in solum summè & verè diligibile bonum immediatè, & propter ipsum solum superintellectualiter tendit. Et hic quidem amator diuinum continuè petit osculum illud, quod sponsa præmittit in amoris Cantico, dicens: *Osculetur me osculo oris sui.* Super quo verbo dicit Bernardus: Ego arbitror neminem facile scire, quid sit hoc osculum, nisi qui accipit. Est quippe *manna absconditum:* & solus qui edit, adhuc esuriet. *Fons est signatus,* cui non communicat alienus, sed solus *qui bibit,* adhuc sitiet. Nò est cuiuslibet hominis, sed si quis semel ex ore Christi susceperit, probabile habet experimentum, quod profectò sollicitat & cogit amplius ad petendum. Hoc osculum, sola & rara perfectio experitur. Oportet enim sponsam Christi, quæ præsumit hoc osculum petere, sponsum suum amare castè, amare sanctè & ardentè. Castè, vt ipsum solum, & non alium amet, petat, vel quærat. Sanctè, quia non in concupiscentia carnis, sed in puritate spiritus. Ardentè, vt ita amore sponsi inebrietur, quod maiestatem non cogitet. Nam si cogitaret, non præsumeret hoc osculum petere veluti ab æquali, ab eo, *qui respicit terram, & facit eam tremere.* Hoc autem osculum, nihil aliud esse credimus, nisi Spiritum sanctum, ad consolationem animæ sanctæ missum. Sicut enim osculantium spiramen permiscetur, vt vnus anhelitus iudicetur, sic Spiritus sanctus spiritui nostro immisus, fit vnus spiritus cum eo.

O felix sponsa, quæ tali copula digna iudicaris. Nam si viderit te sponsus ad amorem suum inardescere, & impatienti desiderio pallescere, accelerabit ad te, & ad copulam mutuam se offeret, præbebit oscula, iunget amplexus. O lætam diem talium nuptiarum, & felix sponsa tali coniugio digna. Nihil mirum, si tunc sponsus & sponsa cantant amoris cantica. Dicit autem Bernardus: Quòd illa amoris

X x x x x can-

cantica, sola vnctio docet, addiscit experientia, experti cognoscunt, inexperti inardescunt. Non est enim strepitus oris, sed iubilus cordis, non sonus labiorum, sed motus gaudiorum, voluntatum, non vocum consonantia, sola que cantat, & cui cantatur, audiunt, id est, sponsus & sponsa, Christus & anima. Qui autem donum hoc consequi desiderat, oportet eum esse in spiritu cum Iohanne, qui ait: *Ego Iohannes sum in spiritu*. Super quo dicit Richardus: Quod hoc est spiritum in spiritu esse, semetipsum intra semetipsum totum colligere, & ea, quae circa carnem, vel in carne geruntur, interim penitus ignorare. Talis enim illis solis interest per memoriam & intellectum, quae in spiritu, vel circa spiritum aëtantur. Spiritum autem esse sine spiritu, est semetipsum extra semetipsum, & supra semetipsum totum effundere, & in illud diuinitatis arcanum totum intrare, & à suo esse transiens, in diuinum spiritum penitus deficere, ita ut ipse iam non sit ipse, eò dum taxat tempore, quo Domino iam incipit altius inhaerere. Et de his bene dicit Gregorius in Homilia quadam: Sunt nonnulli, qui supernae contemplationis facibus accenti, in solo Conditoris sui desiderio anhelant. Nil iam in hoc mundo cupiunt, solo aëternitatis amore pascuntur: terrena quae abijciunt, cuncta temporalia mente transcendunt. Amant & ardent, in ipso ardore suo requiescunt. Quid istos nisi Seraphim dixerim? quorum cor conuersum est in ignem diuini amoris?

Apoc. 1.
Spiritus
esse in spi-
ritu quid
sit.
Spiritus
esse sine
spiritu
quid.

Prospera
omnia &
aduersa
fufcipien-
da de ma-
nu Dei.
2. Cor. 7.
Rom 8.

Secundum signum diuini amoris, est omnia aduersa sicut prospera pro Christo desideranter amplecti, cum Paulo dicente: *Repletus sum consolatione, super abundo gaudio, in omni tribulatione nostra*. Nimirum, quia in hoc gradu, secundum modum aliquem, efficitur anima immortalis & impassibilis. Immortalis quidem, eò quod à vera vita separari non potest. *Qui*, inquit Apostolus, *nos separabit à charitate Christi? tribulatio, an angustia?* Et postea subdit: *Certus sum, quia neque mors, neque vita, &c. poterunt nos separare à charitate Dei, quae est in Christo, Iesu Domino nostro*. Sic & impassibilis efficitur, quia nulla damna, nullumque dispendium sentit: sed in omni aduersitate dulciter hilarescit. Quia quicquid illi infertur ad poenam, totum praesumit ad gloriam. Hinc etiam nullam resistantiam praetendit, nisi in his dumtaxat, quae separationem à Deo, vel elongationem causare noscuntur: sicut metallum liquatum, ad tactum cuiuslibet rei protinus cedit, quod non liquatum resistit. Cuius est ratio, quia talis amor men-

sem ab amore vitæ presentis funditus auerit, & occidendo velut insensibilem reddit, ita quod pœnam quamcunque, & ipsam denique mortem cum gaudio suscipere facit. Nec propter hoc ab amore desistit, vel in minimo tepescit, sed magis inardescit. Vnde sponsa, cum dilectum quæsisset in lectulo, nec inuenisset: *Surgam*, inquit, *& circumbo ciuitatem, per vias & plateas quaram, quem diligit anima mea. Quæsiui illum, & non inueni, sed inueniunt me vigiles, qui circumceunt ciuitatem: percusserunt me, & vulnerauerunt me custodes murorum.* Mira res, quod nihilominus statim subinfert: *Aduro vos si in ierusalem, si inueneritis dilectum meum, ut nuntietis ei, quia non persecutione, tribulatione, passione, aut vulneratione, sed quia amore langueo.* Vnde putamus hanc insensibilitatem procedere fratres? Nunquid ab ebrietate vini illius, de qua dicitur libro Prouerborum: *Verberauerunt me, & non dolui, traxerunt me, & non sensi?* & non potius ab illa, de qua dicit Psalmista: *Inebriabuntur ab ebrietate domus tua, & torrente voluptatis tuae potabis eos?* Quam voluptatem scriptura nunc gustum, nunc ebrietatem vocat, ut ostendat, quàm parua sit ad comparisonem futuræ plenitudinis, & quàm magna in comparatione cuiuslibet mundanæ iucunditatis. O dulcedo miranda, quæ tam magna, quod omnem mundanam dulcedinem excedis: tam parua, quod de illa plenitudine vix stillam modicam decerpis. Modicum enim quid de tanto felicitatis pelago mentibus instillas, mentes tamen, quas infundis, plenè inebrias. Meritò tantillum de tanto, gustus quidam dicitur. Meritò nihilominus, quæ mentem à seipsa sic alienat, ebrietas appellatur. Per quam voluptatem amara cuncta dulcorantur, secundum Augustinum, sic dicentem: *Tua dulcedo Domine craticulam Laurentio dulcem fecit: tua dulcedo Stephano torrentis lapides dulcorauit: pro tua dulcedine ibant Apostoli gaudentes à conspectu consilij.* Ibat & Andreas ad Crucem securus & gaudens, quia ad tantam dulcedinem properabat. Hanc gustauit Petrus, dum inferiorum oblitus clamauit, quasi ebrius: *Domine, bonum est nos hic esse. Si vis, faciamus hic tria tabernacula.* Hic moremur, & te contemur. Quo habito, nullo alio indigemus. Sufficit nobis te videre, sufficit tanta tua dulcedine satiari. Vnam stillam istæ tuæ dulcedinis degustauit, & omnem aliam dulcedinem

Pſalm. 31.
Liquet
atio ſpiri-
tus.

fastiduit. Quid putas dixisset, si magnam illam multitudinem diuinitatis tuæ gustasset, quam abscondisti diligentibus te?

Tertium lignum est, pro vicissitudine diuinæ visitationis pati liquefactionem, aut sustinere languorem. Dum enim auster afflaerit, protinus liquefactionem patitur, id est, quandam emolitionem, per quam anima per omnia flexibilis redditur ad diuinum beneplacitum, & præcipuè ad amandum Deum, liquefcens ad recipiendum diuinæ inactionis multiformem impressionem: vt sicut liquor liquor, sic spiritus Dei spiritui hominis influens misceatur, & anima cum Deo spiritus vnus efficiatur. Vnde, secundum Origenem, liquefactio est felicissimus effectus diuinæ consolationis. Liquefcit, enim mens, dum deuotione mollescit, vt sponsus in ea suauiter cubet, & nihil duri ei obstat. Liquefcit, inquam, cum deuotione calefcit, vt dilectus in ea calorem diuini amoris inueniat, & quasi quidam contactus spiritualis fiat, qui maximam delectationem generat. Liquefcit denique, dum deuotione superaffluit, vt Deus solum & plenum dominium in ea obtineat. Tunc enim omnis motus, omnis vsus omnis imperus eius, feliciter in æternitate terminatur, anima mea, inquit, liquefacta est, vt dilectus locus est. O dulcis confabulatio Dei cum anima, & in anima, quorum virtute & auditu verborum corda liquefcunt, & liquefcendo deficiunt ab eo, quod fuerunt, & deficiendo perficiuntur in eo, in quem fluunt.

Cant. 5.

Languor
spiritus.

Porro, flante aquilone, mox anima in languorem incidit, cum diuini complexus osculum consequi non valet. Quo tamē carcere non volens, amoris impatientiā patitur, tã exteriora, quam interiora, intolerabili æffuatione perurgentem. Qua durante, nullius eam vsus creaturæ delectat, omnia sustinere paratam, vt id, quod amat, obtinere valeat. Hęc autem amoris impatientia cor amantis depascit, & sanguinem eius bibit, totum hominem marcescere faciens. Vnde Bernardus, huius aliquando visitationis vicissitudinem passus, ait: Verbum mihi ad te est, ô rex seculorum Iesu Christe. Ausu charitatis colloqui tecum præsumo, factura manus tuæ, & adire te. Vsq̄quo sustinebo absentiam tuam? expectationem faciei tuæ quanto tempore feram? Vsq̄quo ingemiscam, & stillabit post te oculus meus? Amabilis Domine vbi habitas? Vbi est diuersorium tuum, in quo lætus recumbis inter charissimos tuos, & satias eos manifestatione gloriæ tuæ? Quam felix, quam sanctus, quanta

COR-

concupiscentia appetendus est locus, iste deificæ voluptatis, locus perennium deliciarum. Non accessit oculus meus, nec appropinquavit cor meum, usque ad multitudinem dulcedinis tuæ, quam intrinsecus abscondisti filiis tuis. Solo eius odore utcumque sustentor, & spiramentum suavitatis tuæ de longinquo venit ad me, quæ est mihi super odorem balsami & fragrantiam thuris & myrrhæ, omnisque generis suaavia odoramenta, & concupiscentias mundas parit in me, quarum est aduultio delectabilis, vix tamen portabilis.

De nono scilari gradu amoris, qui dicitur Amor inaccessibilis.

Cap. XXXIX.

Querit Doctor sanctus secunda secundæ, quæstione centesima octogesima: Vtrū vita contemplatiua secundam statum vitæ presentis pertingere possit ad visionem diuinæ essentiæ, sicut videtur dicere Iacob: *Vidi Dominum facie ad faciem, & salua facta est anima mea.* Ad hoc respondet, quod in hac vita quis potest esse dupliciter. Vno modo secundum actum, in quantum actualiter sensibus corporis utitur: & sic nullo modo contemplatio presentis vitæ pertingere potest ad videndum diuinam essentiæ, sicut ait Augustinus duodecimo super Genesim ad litteram, quod nemo videns Deum, viuit vita ista, qua mortaliter viuitur in istis sensibus corporis. Vnde non est intelligendum, quod Iacob viderit Dei essentiæ, sed quod vidit formam imaginariam, in qua Deus illi locutus est. Alio modo potest esse quis in hac vita potentialiter, & non secundum actum, in quantum scilicet eius anima est mortali corpori coniuncta ut forma, ita tamen quod non utitur sensibus corporis, aut etiam imaginatione, sicut contingit in raptu: & sic contemplatio vitæ presentis ad visionem essentiæ diuinæ pertingere potest. Vnde supremus gradus contemplationis est, qualem habuit Paulus in raptu, secundum quem fuit medio modo se habens inter statum vitæ presentis & future. Iste verò raptus fit cum quadam violentia, qua quis ex diuina virtute subleuatur ad aliqua supernaturalia contuenda, eum abstractione à sensibus. Licet enim naturale est homini, quod per sensibilibus apprehensionem in diuina tendat, quia hoc ad hominis dignitatem pertinet, ut ad diuina subleuetur, eò quod factus est ad imaginem Dei: quod tamen eleuetur ad diuina cum abstractione à sensibus, non est homini naturale: quia cum bonum diuinum

Gen. 32.

Raptus ut est supremus gradus contemplationis.

XXXXX 3

in

in infinitum humanam excedat facultatem, indiget homo, ut super naturaliter ad illud bonum capessendum adiuuetur, quod fit per beneficium diuinæ gratiæ. Cum ergo mens per raptum eleuatur, hoc non est contra naturam, sed supra naturæ facultatem: sicut si lapis cogatur descendere deorsum motu alieno, quàm sit motus eius naturalis. Quem motum in mente potissimè causat intensa charitas collata diuinitus, seò perficit ipsa charitas increata Deus. *Amice ergo ascende superius.*

*Ignis ut
transmutet.*

Ignis, secundum naturales, naturam habet immutatiuam, quia naturam omnium rerum, in quantum agendo superat, in suam speciem transmutat. Materiam enim, in quam agit, apprehendens non deserit, sed incorporando in suam similitudinem conuertit. Apprehendens verò non apprehenditur, quia consumpto eo, in quod agit, statim in se resilit, & inuisibilis permanens, ad centrum suum tendit. Nã in esse suo nobilissimo consistit inuisibilis & occultus. Pro quo notandum, quòd propriè dicitur ignis in sua sphaera, ubi scilicet inuisibilis nobis perseverat, licet tam igneum elementi, quàm igneum celi lucidum sit in se. Flamma verò dicitur in materia aeris, in qua nobis apparet visibilis, propter aeris crassitudinem, & materiæ, in qua alitur, scæculentiã. Carbo verò dicitur, aut potius pruna in materia terrea, seu scæculentiã materiæ grossioris. Hinc etiam ignis à Dionysio dicitur incorporeus, eò quòd in subtilitate propriæ substantiæ non cernitur, & sic naturæ spirituali multum approximare videtur, quasi medius inter visibilia & inuisibilia. In quatum .n. illis appropinquat, incorporeus est; sed in quantum inferioribus appropinquat, corporeus est, & apicem summum amoris & diuinæ contemplationis aptè designat. Nam amor iste dicitur inaccessibleis, pro eò, quòd ducit ad contemplandam lucem inaccessibleem, non quidem effectiue, sed dispositiue, quia disponit hominem ad hoc, prout est possibile. Vel inaccessibleis dicitur, quia per illum amor æternus & increatus intelligitur, in quem quandoq; fidelis anima à dilecto feliciter subiecta ducitur, immergitur, & baptizatur; sicque ad contemplandam lucem inaccessibleem aptificatur. Nemo namque credat ad diuinæ lucis claritatem, humana argumentatione vel ratiocinatione se posse peruenire: quia si aliqua argumentatione adiri potuisset lumen illud, inaccessibleibile non fuisset.

*Ignis ut
incorporeus.*

Amor ut sit inaccessibleis.

Rorò, qui ad eius contemplationem se præparare nititur, prius se à vitijs

à vitijs vniuersis procul elonget, cuncta terrena funditus rōculcet, bonis operibus se exerceat, affectum suum continēdō sanctis desiderijs inflammer, visitationem spiritus sancti vehementer exoptet, gratiam contemplationis semper efflagitet, & ad amorem vnitium, tāquam ad finem omnium exercitiorum, iugiter aspiret, ac in omnibus his, quousque accipiat contentiosè labore. Curam carnis, etiam in licitis, fortiter & frequēter repellat. Quia, vt dicit Richardus, nunquā affectus humanus ad æternitatis desiderium perfectè inflammatur, nunquam humanus intellectus ad diuinorum contemplationem plenè acuitur, nisi carnis cura in rebus etiam licitis & necessarijs, fortiter & frequenter repellatur. Ante omnia tamen, vt dicit Hugo, per studium dilectionis diuinæ aperitur via cordi nostro, vsque ad cōtemplandum lumē diuinæ maiestatis, vt illic quasi de fonte spiritua- lium donorum aquę descendant per radium cōtēplationis, ad irrigandum & implendum sinum mentis nostræ. Et ideo quantò arde- rius diligunt, velut è vicino profundius prospiciūt. Quia per amo- rem amans amato appropinquat, coniungitur, & vnitur, ac in eius si- militudine transformatur. Vnde ait Bernardus: scio anima mea, si Deum diligis, vi amoris in eius similitudinem transformaris. Felix ergo tempus, & acceptabilis hora, quādo anima in eius dilectionis ac- tu iucundissimo cōstituitur: per quam ipsa totaliter in Deum trāf- formatur. Per quam & mens eius ab his, quæ sunt sibi secūdum vir- tutē superioris naturæ, in lumen incircūscriptum rapitur: vbi mira dilectione quadam absorbetur, quam nullus sensus estimare potest, sermo nullus explicare valet. Quia tunc in actu iucundissimo cōsti- tuitur, prosternitur cum spōso suo, cælesti sponso charitatis amplexibus coniungitur, & ad eius osculū inclinatur: sicq; fit, quod ad il- lius contactum, animus in dilectum cælesti quadam dulcedine subitō transfunditur. Cū igitur in amore diuino sic inebriatus fuerit, non mirum, si omnium quæ sunt obliuif. es, totus in Deum pergat, gustās illud, quod nemo nouit, nisi qui accipit. Et quoties illā felicitatem participat, præsentem miseriam ignorat. Quia tanta est ve- hementia charitatis huius, quod eum, quem perfectè semel accendo- rit, extra se constituat, & gustu dulcedinis incomprehensibilis Dei quenter inebriet. Sed, vt dicit Ioannes Scotus, in Glossa super libro de diuinis nominibus, impossibile est quēquam vniri Deo, vel Deū quodammodo fieri, nisi cesset à materialium occupationū disposi-

XXXX + tione,

tionem, tam sensu, quam mente, ut diuinæ simplicitati similior effectus, Deo perfectius uniat. Est enim deificatio similitudo & unitas ad Deum, in quantum licet. Nam forti conatu tales etiam seipsum postponentes, & omnia relinquentes, ad congregantis Patris unitatem, & deificam ipsius simplicitatem anhelantes sunt.

Mentis excessum ex tribus ori-
ri.

Cant. 3.

Ceterum, amoris huius excellentissimi, licet certa signa faciliter assignari non possunt, eò quod in alienatione mentis agitur: hæc tamen alienatio processum habet ex tribus. Primum ex magnitudine deuotionis, cum scilicet mens humana tantò ardore desiderij cœlestis acceditur, quod amoris intimi flamma ultra modum humanum excresecat, quæ statim animam ad similitudinem cere liquefactam à pristino statu penitus resoluat, & instar fumi attenuatam, in superna subleuet. Per fumum enim in Canticis, deuotæ mentis desiderium exprimitur, per quod primum ascendere nos oportet. Vnde miratur Angelici spiritus, dicentes: *Quæ est ista, quæ ascendit de deserto, sicut virgula fumi ex aromatibus myrrha, & thuris, & uniuersi palueris pigmentarij?* Et talis excessus mentis magis fieri solet ex sola desiderij feruētis estuatione, quam ex adiuncta sibi diuina reuelatione. Maior etiam ad meritum illa mentis eleuatio esse videtur, quæ fauente gratia, surgit ex incessione & inflammatione propria, quam illa, quæ surgit ex sola vel aliqua inspiratione diuina. Et huius præctica sumi potest ex naturalibus. Quia sicut ignis corporeus liquorem modicum in vase superpositum, primum ab imis incipit euertere, deinde nunc in hanc, nunc in illam partem iactare, nunc verò sursum, nunc deorsum agitare, tandem etiam ad superiora vasis attollere, donec vas totum ex quouis modico repleuerit. Ad vltimum verò, cum violentia quadam incipit interiora vacuare & foras effundere. Sic spiritus humanus igne diuino succensus, continuatis exercitijs, paulatim magis ac magis estuat, donec tandem ferueat ac superferueat, ac impellentibus desiderijs extra se tandem eiectus, sui que penitus oblitus, & per ecstasim subleuatus, totus in superiora rapiatur, & sic in quandam dulcedinem diuinæ suauitatis absorbeat. De qua dulcedine dicit Richardus: *Quod nihil in hac vita sentitur iucundius, nihil ita animum ab amore mundi elongat, nihil ita mentem contra tentationes roborat. Quem enim talis gustus inebriauerit, ad omne opus, & omnem laborem hilarescit, laborat, & non lassescit; festinat, nec deficit; dolet, nec sentit; laceratur, & nescit; irridetur, & non aduertit.*

Se-

Secundò verò processum habet ex magnitudine admirationis. De qua Richar. lib. 6. de contemplatione dicit inter alia: Quis nesciat, inde fieri admirationem, cum aliquid cernimus præter spem & estimationem? cum aliquid incipis videri, quod vix possit credi? & inde mentis excessus, procedit. Quod satis innuitur in eo, quod dicitur in Cantic. *Qua est ista, qua progreditur, quasi aurora consurgens?* Nam aurora paulatim eleuatur, eleuando dilaturatur, & dilatando clarificatur, & tandem in defectum sui veniens, in diem esse desinit: sic humana intelligentia diuino lumine irradiata, dum intelligibilium contemplatione suspenditur, & eorum admiratione distenditur, quanto ad altiora & mirabiliora ducitur, tanto copiosius dilaturatur. Et vnde ab infimis remotior, inde in semetipsa purior, & ad sublimia subtilior inuenitur. Cum ergo sic semper ad altiora crescit, tandem aliquando crescendo, humanae capacitatis metas transcendit, vt à semetipsa penitus deficiat, & in supermundanum quendam affectum totaliter transformata, super semetipsam eat. Et sicut lux matutina crescendo desinit, non quidem esse lux, sed esse lux matutina, vt ipsa aurora non sit iam aurora: sic humana intelligentia, ex magnitudine dilationis suae quandoque accipit, vt ipsa iam non sit ipsa: non quidem vt non sit intelligentia, sed vt iam non sit humana, dummodo mirabili immutationeque incomprehensibili efficitur plus quam humana, dum *gloriam Domini speculando, in eandem imaginem transformatur, à claritate in claritatem, tanquam à Domini spiritu.* Vnde si vas aquae radio solis supponas, ipsam mox aquam videbis, ex se luminis splendorem in superiora transfundere, & claritatem quidem, absq; calore tamè, in summa leuare. Quid est aqua, nisi cogitatio humana? Quae semper ad inferiora labitur, nisi sub magna discretionis moderamine cohibeatur. Aqua ergo in vase collecta, est cogitatio meditationi intenta, & per intentionem defixa. Cui solis radius se infundit, cum diuina reuelatio meditationi occurrit. Sicut igitur aqua, cum radium in se superni luminis accipit, fulgore quoque luminis ad superiora emittit, quo ipsa per se nullo modo ascendere valet. (Et cum tanta sit differentia aquae & luminis, radio tamen, quem de se lumen emittit, aliquid suae similitudinis imprimi, ita vt tremula tremulum, quieta quietum, purior puriorem, diffusior diffusorem efficiat.) Sic etiam cum reuelatio luminis illius inaccessibilis, cor humanum irradiat, supra semetipsam humanam intelligentiam leuat. Et illic intelligentiae radius infusione diuini luminis, &

Yyyy

admi

Admiratio
causans mē-
tis excessus
sum quæ.

Cantic. 6.

2. Cor. 3.

admirationis reuerberatione, de imis ad summa resilit, ubi nulla ingenij perspicacia, nulla artis industria, humana ratiocinatio concendere sufficit. Et quanto perfectius pacem & tranquillitatem animus ad intima componere praeualuerit, tanto firmiter & tenacius in hac subleuatione summae luci per contemplationem adhaerebit. Et quanto purior ad integritatem, tanto diffusior ad charitatem, & perspicacior capaciorque reperietur ad supercaelestium contemplationem, ac vberior gustus ad fruitionem. Quibus feliciter allectus animus ad summam totius conatus in diuinarum rerum contemplatione constituit, ut si ab ea paululum vel inuitus cogitationibus violenter abstrahitur, hoc ipsum quasi quoddam sacrilegij vitium in se punit & execratur: quicquid ab illo vero lumine mentis conspectum retrahit, ac in quibus iste mundus versatur, vniuersa fastidit.

Exaltatio
magnitudinis.

Cant. 8.

Tertio denique processum habet ex magnitudine exultationis: qui modus alienationis mentis satis exprimitur in Canticis, ubi dicitur: *Quae est ista quae ascendit de deserto, delicijs affluens, innixa super dilectum suum?* Si namque per desertum intelligitur cor humanum ab omni tumultuatione separatum, quis erit ascensus de hoc deserto, nisi humanae mentis excessus? quo se mentis alienatione deserens, & ipsos caelos pertansiens, spiritus se totum solis diuinis per contemplationem & deuotionem immergit. Cuius causa subnectitur, in eo, quod delicijs spiritualium gaudiorum affluere describitur, quas alii de consequi non valet, nisi ex intima illa animi iucunditate, & diuinitus infusa dulcedine. Non autem dicitur delicijs habens, sed *delicijs affluens*; quia non quolibet harum deliciarum experientia, sed earum affluentia, talem ascensum, qui de deserto fit, gignit & perficit. Nam eo tempore, quo caret anima hac influentia, ad ascensum hunc (de quo nunc loquimur) surgere minimè valet, quoniam in ascensu tali, delicijs eam affluere necesse est. Hinc merito dilecto suo dulciter ac tenaciter inniti describitur: quia non proprijs viribus in hunc ascensum, sed illius virtute sustollitur, qui sua dignatione dilectam suam deducit *in nube dicit, & tota nocte in illuminatione ignis*. Alioqui qualiter ipsa sustineret pondus dicit & estus, nisi sub umbra illius, quem diligit? Ut ipsa feliciter experiri mereatur, *virtus Altissimi obumbrabit tibi*. Vnde licet dilecta semper & ubique dilecti sui adiutorio indigeat, ita quod sine illo nihil incipere, nihilque perficere valeat, nusquam tamen cooperantem gratiam vehementius oportet incumbere, quam eo loco ubi *ascendit de deserto delicia*.

Psal. 77.
Matth. 20.
Luca 1.

delicijs affluens. Quia quicquid ei ad consolationem & iucunditatem valere potest, totum ex alieno beneficio & arbitrio pender. Et ideo rectè viribus illius innititur, de cuius munificentia, totum rectè præsumitur, quod speratur, desideratur, & amatur. Denique, secundum Bernardum super Cantic. Fidelis paranymphus, scilicet Angelus vniuscuiusque animæ, qui mutui amoris conscius, sed non inuidus, non suam quærit, sed Domini gloriam, discurret medius inter dilectum & dilectam, vota offerens, referens bona, excitat illam, placat illum, interdum quoque, licet rarè, representat eos sibi pariter, siue hanc rapiens, siue illum adducens. Veruntamen per huiusmodi processum & mentis excessus nequaquam peruenire potest ad illum contemplationis apicem, qui est de diuina essentia in lumine deiformi: qui nimirum super omnem humanæ industriæ facultatem esse dinoscitur, nec à quoquam, nisi ex specialissimâ gratia diuinæ largitatis adipiscitur. Nam hoc est bonum illud singulare, de quo Paulus dicit: *Non enim factio bonum quod volo.* Super quo dicit Cassianus in Collationibus Patrum. Rom. 7. Quid autem sit principaliter bonum, quod Apostolus non potuit perficere cum vellet, diligenter indagemus. Est enim bona castitas, laudabilis abstinentia, miranda prudentia, larga humanitas, circumspècta sobrietas, modesta temperantia, pia misericordia, sancta iustitia: Quæ omnia in Apostolo ita plena atque perfecta fuisse non dubium est, vt virtutum potius, quàm verborum magisterio ab eo religio Christiana doceretur. Sed vna & sola est theoria, id est, contemplatio Dei, cui meritò omnia iustificationum merita, vniuersa virtutum studia postponuntur, & eius comparatione fuscantur. Summum bonum g. Summum ergo bonum est, Dei conspectui frui, & Christo iugiter inharere. Philp. 2. Quod vt perfectè posset Apostolus adipisci, cupit *dissolui, & esse cum Christo*, vt posset à Christi consortio non auelli. Quod

& nobis feliciter assequi donet charitas Pa-

tris, gratia Christi, & communicatio Spiritus sancti.

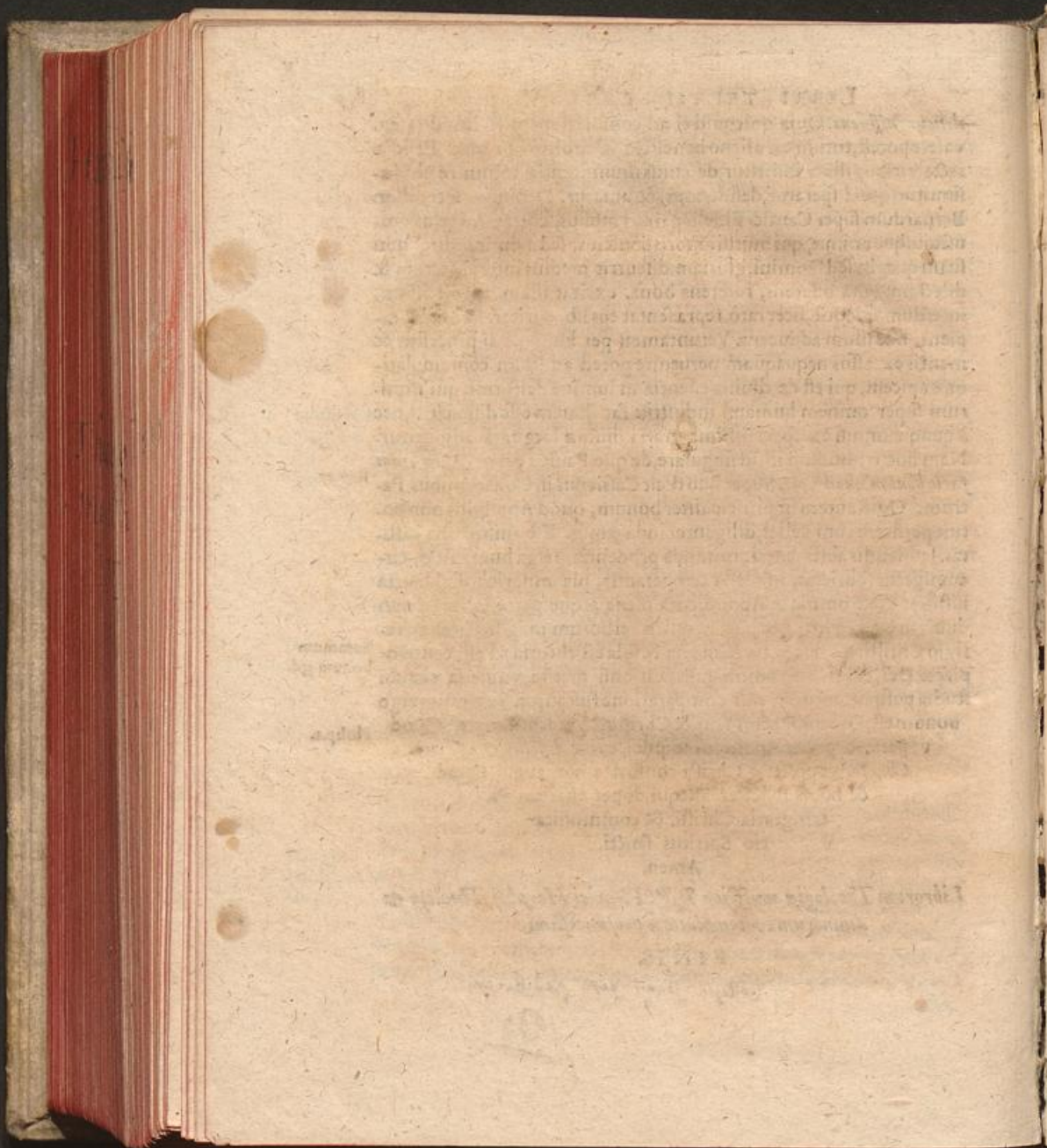
Amen.

Librorum Theologiae mysticæ R. P. Henrici Harpbij, Theologi & diuinorum contemplatoris profundissimi,

FINIS.

Collegii Socii Jesu paderbornæ

1697

Faint, illegible text visible through the paper, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs and is mostly obscured by water damage and discoloration.